

Voorjaarsnota 2024 – 2028

Klaar voor de tweede helft

11 juni 2024

Gemeente

Bodegraven Reeuwijk

Inhoud

AANBIEDINGSBRIEF	3
DEEL A ONTWIKKELINGEN PER PROGRAMMA EN FINANCIËEL STARTKADER	5
Ontwikkelingen per programma.....	5
Financieel startkader (incl. financiële norm)	10
DEEL B BEGROTINGSUITGANGSPUNTEN	12
Begrotingsuitgangspunten	12
Doorwerking bestaand beleid	13
DEEL C PROGRAMMA'S	15
Samenvatting	15
1. Veiligheid	16
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	17
3. Economie	18
4. Onderwijs	19
5. Sport, cultuur en recreatie	20
6. Sociaal domein	21
7. Volksgezondheid en milieu	27
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.....	28
9. Bestuur en ondersteuning	29
10. Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	31
DEEL D ALGEMENE MAATREGELEN	32
DEEL E INVESTERINGEN	34
Investerings.....	34
DEEL F FINANCIËEL EINDKADER	36
Begrotingssaldo (inclusief financiële norm)	36
Leningenportefeuille en schuldquote.....	37
Reservepositie en weerstandsratio	38

AANBIEDINGSBRIEF

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de *Voorjaarsnota 2024-2028* aan. Zoals u zult bemerken is de opzet van de nu voorliggende voorjaarsnota nieuw. Voor het eerst nemen we de *1e Bestuursrapportage 2024* en de *Kadernota 2025-2028* op in één document. We doen dit om de samenhang tussen het lopende begrotingsjaar en de komende jaren beter zichtbaar te maken. We hopen dat dit u helpt bij het maken van de juiste afwegingen en keuzes voor de korte én lange termijn. Met de voorjaarsnota actualiseert u de begroting van het huidige jaar en geeft u ons college richting mee voor de nieuwe begroting 2025-2028. In het kader van het duurzaam financieel herstel van onze gemeente presenteren wij u, net als vorig jaar, een sluitend meerjarenperspectief voor de komende vier jaar.

KLAAR VOOR DE TWEDE HELFT

We hebben gekozen voor de titel *Klaar voor de tweede helft*. We kijken met een positief gevoel terug op de eerste helft van onze college- en uw raadsperiode, waarin we met elkaar werk hebben gemaakt van het noodzakelijke financieel herstel van onze gemeente. Bij ons aantreden in 2022 hebben wij ons ten doel gesteld de schulden in de komende jaren structureel terug te dringen. Door stevige maatregelen te nemen slagen we hierin. Door stevige maatregelen te nemen slagen we hierin. Zo hebben we sterk gesneden in de interne kosten van de gemeentelijke organisatie en vervangen we veel zaken in de buitenruimte enkel wanneer dit noodzakelijk is en niet meer op basis van levensduur. Ook van inwoners en ondernemers hebben we offers gevraagd door de lasten te verzwaren.

We staan nu voor de tweede helft van onze periode. Ook in deze tweede helft willen we kritisch blijven op onze uitgaven. Door doorwerkende lastenstijgingen en onvermijdelijke uitgaven op verschillende beleidsterreinen staan de financiële doelstellingen uit het coalitieakkoord onder druk. We willen echter blijven vasthouden aan deze doelstellingen. En daarom zullen we in deze tweede helft op een aantal terreinen (nog) scherper aan de wind moeten zeilen. Dit betekent nadrukkelijk niet dat we onze ambities aan de kant schuiven. Integendeel, we blijven investeren en we blijven koersen op een sterke samenleving. Dat ziet u bijvoorbeeld bij de extra inzet voor de Zeeheldenbuurt, het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP), het in ere te herstellen wandelpad in Nieuwerbrug, meer ambtelijke inzet om de woningbouwopgave te kunnen realiseren, een veilige openbare ruimte en de invoering van de Groene Hart pas. Daarnaast vinden we het belangrijk ook oog te houden voor anderen. Onze inzet voor de Oekraïners, waarin de gemeente samen met de ondernemers zorgt voor ruim 400 plekken, is hier een mooi voorbeeld van. Hierover spraken de Oekraïense ambassadeur en de directeur-generaal migratie (DG) recentelijk nog hun grote waardering uit.

In overeenstemming met de door uw raad aangenomen motie vinden we het eerlijk en noodzakelijk de kostendekkendheid van de leges te verhogen richting 100%. De kostendekkendheid van de reinigings- en rioolheffing brengen we helemaal op 100%. De leges liggelden en grafrechten laten we met 5% extra stijgen (boven de inflatiecorrectie) tot respectievelijk 62% en 71%. Tot slot stellen we voor de OZB, toeristenbelasting en forensenbelasting met 1% extra te laten stijgen boven de inflatiecorrectie van 2.9%.

OPZET VOORJAARSNOTA

De voorjaarsnota die nu voor u ligt bestaat uit zes delen. Eerst gaan we in op de ontwikkelingen per programma en schetsen we het financieel startkader (DEEL A). Daarna staan we stil bij de uitgangspunten van de begroting (DEEL B). In dit deel gaan wij ook in op de verwachte effecten van het recente hoofdlijnenakkoord voor een nieuwe regering. In DEEL C gaan we in op de onvermijdelijke uitgaven en de wijzigingen die we voorstellen. Dit doen we per programma. In DEEL D komen de noodzakelijke algemene maatregelen aan de orde. De investeringen vermelden we in DEEL E. En in DEEL F schetsen we het financieel eindkader. Hierbij geven we u inzicht in het begrotingsaldo, de leningenportefeuille en het weerstandsvermogen.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Elly de Vries, wethouder financiën

DEEL A ONTWIKKELINGEN PER PROGRAMMA EN FINANCIËEL STARTKADER

Ontwikkelingen per programma

PROGRAMMA 1 VEILIGHEID

De afgelopen jaren hebben ons ervan bewust gemaakt dat we als samenleving regelmatig geconfronteerd worden met (onverwachte) gebeurtenissen met grote impact. We noemen hierbij als voorbeelden de oorlog in Oekraïne, de opvangcrisis rond vluchtelingen, de klimaatcrisis en een snel stijgende inflatie met hoge energieprijzen. Deze gebeurtenissen laten de noodzaak zien van een veerkrachtige samenleving. Wij zijn blij met de veerkracht van de samenleving van Bodegraven-Reeuwijk. Door het bewustzijn te behouden en eigen personeel te trainen helpen wij deze veerkracht in stand te houden.

We vinden het belangrijk de hulpverlening aan dak- en thuisloze arbeidsmigranten te blijven faciliteren via Stichting Barka. Dit is zowel in het belang van de dak- en thuisloze arbeidsmigranten als van de samenleving als geheel. De hulpverlening van Stichting Barka beperkt de overlast. Hierdoor is minder handavingsinzet nodig.

Voor wat betreft handhaving zullen we de komende periode gericht prioriteren op basis van het handavingsplan. Dit leidt tot een meer effectieve handhaving. Ook blijven we samen met alle ketenpartners inzetten op het terugdringen van de jeugdoverlast.

Tot slot hecht het college grote waarde aan een goed functionerende en goed toegeruste brandweer in de verschillende dorpen. De nieuwe kazerne in Driebruggen, overal nieuwe tankautospuiten en een plasservoertuig voor Driebruggen en Reeuwijk-Brug, illustreren dit.

PROGRAMMA 2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

We starten in 2024 met het ontwikkelen van parkeerbeleid. Dit parkeerbeleid is een nadere uitwerking van de mobiliteitsvisie. Met parkeerbeleid ontstaat een helder kader voor de verschillende (kleine) bouwprojecten in en rond het Bodegraafse centrum die momenteel, op basis van de huidige parkeernormen, geen doorgang kunnen vinden.

De afgelopen jaren hebben we voor (onder andere) woningbouw veel nieuwe ruimte gebruikt. Om voldoende leefruimte voor beschermde diersoorten als de ringslang en de rugstreepad te behouden, hebben wij compensatiemaatregelen genomen die wij verplicht in stand moeten houden. Deze compensatiemaatregelen zullen we ook opnemen in het nieuwe onderhoudsplan leefomgeving dat in 2026 zal verschijnen. Vooruitlopend op dit nieuwe onderhoudsplan maken we in de komende twee jaar een start met het wegwerken van achterstallig onderhoud. Ook zullen we het maaien van groene parkeerplaatsen (in het kader van een klimaat adaptief ingerichte openbare ruimte) nu al een plek gaan geven.

Voor langere tijd is er nauwelijks onderhoud gepleegd aan de beeldende kunst in de openbare ruimte. Daar willen we verandering in brengen. De kunstobjecten die een relatie hebben met de Tweede Wereldoorlog en die een rol spelen in de jaarlijkse herdenking op 4 mei, hebben hierbij prioriteit. Vooruitlopend op het nieuwe onderhoudsplan leefomgeving laten we een inspectie uitvoeren, waarna we het eerste hoognodige onderhoud en schoonmaakwerk uitvoeren. Vanaf 2026 krijgen onze kunstobjecten een eigen plek in het onderhoudsplan.

Op dit moment werkt het college aan een voorstel met betrekking tot de manier waarop we verder willen met het project Brugweg (bij Reeuwijk-Dorp en Waddinxveen). Voor het einde van 2024 zal het college dit voorstel voorleggen aan de raad. De mogelijke investering die met dit voorstel gepaard gaat, is nog niet opgenomen in de voorliggende voorjaarsnota.

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is afgesproken dat heel Nederland in 2050 water robuust en klimaatbestendig is ingericht. Elke 6 jaar moeten hiervoor de kwetsbaarheden in beeld worden gebracht door middel van een klimaatstresstest. De eerste stresstesten zijn in 2019 uitgevoerd. De tweede ronde stresstesten zal in 2025 plaatsvinden. Eind 2024 zal er meer duidelijk zijn over de uitvoering en de kosten van deze testen.

PROGRAMMA 3 ECONOMIE

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk levert de voorzitter van de Regionale tafel Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs in de Regio Midden-Holland. Vanuit deze verantwoordelijkheid blijven we ook de komende jaren een bijzondere bijdrage leveren aan de samenwerking tussen de gemeenten in de regio en de behartiging van de economische belangen.

We staan als regio voor de grote uitdaging om gezonde groeimogelijkheden van onze bedrijven te waarborgen; onder andere door een betere verkeersontsluiting, de nodige nieuwe bedrijventerreinen en het beschikbaar hebben en houden van voldoende vakbekwaam personeel. Dit sluit aan bij het realiseren van onze doelstellingen uit het Actieprogramma economie.

PROGRAMMA 4 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

De douche-installatie bij Zwembad De Kuil is weer in bedrijf. Dit is bereikt door een technische aanpassing van de installatie. Ten behoeve van een goede oplossing hebben we de stap naar voren gezet. Hierdoor is een discussie ontstaan over de kosten. Dit kan leiden tot onvoorziene kosten.

Om de komende jaren voldoende sportfaciliteiten te kunnen bieden zonder het aantal locaties uit te breiden, is intensievere belasting van velden nodig. Om hier invulling aan te geven is het noodzakelijk een voetbalveld, dat nu een grasveld is, om te vormen tot kunstgrasveld.

De betrokken partijen (Bibliotheek, Stichting Evertshuis, Stichting Bij Everts en bibliotheek De Groene Venen) werken samen met de gemeente aan een sluitende exploitatie voor het Story house concept. Dit is een bruisende plek waar inwoners elkaar ontmoeten en verhalen worden gedeeld in de vorm van cultuur, educatie, creatieve expressie etc. Een sluitende exploitatie is randvoorwaardelijk voor een investering in het Story house concept. In oktober 2024 gaat de businesscase naar uw raad voor besluitvorming.

De cultuurvisie wordt in het najaar aan uw raad aangeboden. Vooruitlopend is een startnotitie gepresenteerd die een goede basis legt om samen met de belangrijkste stakeholders een gedragen visie te maken.

PROGRAMMA 5 ONDERWIJS

We gaan dit jaar een beleidsnota onderwijsachterstanden (OAB) voor de jaren 2025 en 2026 maken. (Vanaf 2027 start een nieuwe OAB-periode.) De maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van de anderstalige kinderen in het onderwijs dwingen ons hiertoe. Deze ontwikkelingen zorgen voor een andere en soms uitgebreidere vraag naar onder andere taalklassen, schakelonderwijs en de invulling van de VVE-regeling (voor- en vroegschoolse educatie). Naar verwachting is het beschikbare budget niet toereikend om aan de vraag te voldoen. We zullen dus keuzes moeten maken.

Goede onderwijshuisvesting heeft voor ons hoge prioriteit. Het in april 2024 door uw raad vastgestelde Integraal Huisvestingsplan geeft ons de juiste handvatten voor de komende jaren.

PROGRAMMA 6 SOCIAAL DOMEIN

We zetten in op een gezonde, sociale en vitale samenleving. Dit doen we door ons onder andere sterk te maken voor preventie, te investeren in de Zeeheldenbuurt en de Groene Hart pas te introduceren. Verder heeft een effectievere aanpak van armoede voor het college prioriteit. In het najaar van 2024 evalueren we ons beleid en kijken we waar we verbeteringen kunnen doorvoeren. Ook zullen we de toegang van het Sociaal Team weer onderdeel maken van de gemeentelijke organisatie.

Recent is het preventiebeleid Sociaal Domein 2025-2029 vastgesteld. Met dit beleid zetten we een belangrijke stap naar een gezond(er) Bodegraven-Reeuwijk. Het preventief aanbod in het sociaal domein richt zich op het versterken van de veerkracht van de samenleving, en het voorkomen van (verergering) van problemen. Preventie in het sociaal domein is het voorkomen van problemen bij inwoners in het opgroeien, het zelfredzaam zijn en in het deelnemen aan de samenleving én het normaliseren van problemen in een vroeg stadium, met als leidend principe het versterken van de eigen kracht en talenten van inwoners en hun netwerk. Een effectief preventief aanbod richt zich op actuele maatschappelijke opgaven als eenzaamheid van ouderen, inclusie en de ontwikkeling van jongeren. Er zijn raakvlakken met de opgaven in andere leefdomeinen zoals wonen, onderwijs, zorg, veiligheid, sport en gezondheid. Dit preventiebeleid maakt het mogelijk dat dit in samenhang wordt opgepakt.

Rond de inkooptrajecten Ambulant Jeugd en Ambulant Wmo, Dagbesteding Jeugd en Dagbesteding Wmo en Hulp bij Huishouden zijn veel vragen gesteld over de tarieven en de opbouw hiervan. De complexiteit van en de samenhang tussen de gestelde vragen, zorgen voor een aantal uitzoekpunten. Dit uitzoekwerk kost meer tijd dan vooraf voorzien. De uitkomsten van het onderzoek hebben mogelijk effect op de eerdere financiële raming van februari 2024. Zodra de uitkomsten van het onderzoek bekend zijn, zal het college de raad informeren. Daarnaast doen wij ons uiterste best de ingangsdatum van 1 januari 2025 te handhaven. Want in regioverband starten we in 2025 met een Gemeenschappelijke Regeling WMO en Jeugdzorg en implementeren we de nieuwe inkoopcontracten.

Als gemeente hebben we de afgelopen jaren onze wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheid uitgevoerd. Toch zien we de noodzaak om meer preventief, in goede samenhang met andere beleidsterreinen en vooral ook gericht aan de slag te gaan met het thema gezondheid. We focussen hierbij op het opheffen van gezondheidsachterstanden. Dit omdat er (steeds) grote(re) verschillen tussen (groepen) inwoners bestaan. Conform onze toekomstvisie gaan we gezondheid bevorderen door leefstijl en leefomgeving beter met elkaar te verbinden. Het creëren van een gezonde, groene leefomgeving waar het goed toeven is en die verleidt tot gezond gedrag met voldoende beweging, zien wij als de belangrijkste pijler van dit voornemen. In 2025 maken we een integrale nota. De verschillende uitgangspunten en uitvoeringsagenda's moeten hierin samenkomen. (Denk in dit verband aan het Leefstijlakoord, SPUK-GALA, Handhavingsplan Drugs en Alcohol en de gebiedsontwikkeling in de openbare ruimte.) Het is de bedoeling dat deze nota richting gaat geven aan onze keuzes met betrekking tot het bevorderen van de algemene gezondheid van onze inwoners.

In de gemeente Bodegraven-Reeuwijk neemt de vergrijzing toe. Door de vergrijzende bevolking groeit de zorgbehoefte bij inwoners waardoor ook de zorgvraag bij de gemeente toeneemt. Het Wmo-voorspelmodel van de VNG geeft op gemeenteniveau een indicatie hoeveel inwoners de komende vijf jaar mogelijk gebruik zullen maken van Wmo-voorzieningen. Volgens het Wmo-voorspelmodel stijgt in 2024 het aantal unieke Wmo-gebruikers in onze gemeente naar verwachting met 5% ten opzichte van 2023. In 2025, 2026 en 2027 bedraagt de groei respectievelijk 9%, 13% en 17%. Op dit moment is nog niet inzichtelijk welk financieel effect deze groei gaat hebben. Duidelijk is al wel dat een en ander sterk afhangt van de financiële bijdrage vanuit het rijk die we in dit verband ontvangen.

Rondom de complexiteit van de financiering en onvoorspelbaarheid in de jeugdzorg een compacte casus: Een jeugdige die onder toezichtstelling staat van de jeugdbescherming kan uiteindelijk voor een time-out behandeling in aanmerking komen. Een jeugdige heeft dan al in veel open en gesloten inrichtingen verbleven. Indien de jeugdbescherming dit indiceert zal de gemeente de behandeling moeten betalen, er bestaat geen weigeringsgrond bij de gemeente, wel de plicht tot betaling van de behandeling. De behandeling kost € 1200 per dag met een minimumperiode van 3 maanden, tot 9 maanden en vind veelal in het buitenland plaats. De duur is afhankelijk van de bereidheid tot om te veranderen. In juni is een dergelijk traject ingezet op basis van een indicatie van de jeugdbescherming.

De nieuwe subsidieverordening is begin 2024 in werking getreden. Afgesproken met de raad is dat we dit jaar als een leerjaar zien om zowel bij partners als de gemeente de nieuwe vereisten vanuit de ASV in te regelen en te toetsen. Financieel wordt de begroting van de subsidies regulier geïndexeerd. Wel is in de kadernota 2024 een taakstelling van €200.000 opgenomen op de algemene subsidies.

PROGRAMMA 7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Binnen het programma Volksgezondheid en Milieu zetten we ook de komende jaren in op de uitvoering van het Actieprogramma Duurzaamheid en de Regionale Energie Strategie. Ook blijven we samen met onze boeren intensief werken aan de doelen vanuit het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied. Het toekomstperspectief voor de Middelburg-Tempelpolder is in het eerste kwartaal van 2024 opgeleverd. Voor ons landelijk gebied onder de Oude Rijn is een boerenwerkgroep gestart. Door een veranderende planning van de provincie hoeven we, in tegenstelling tot wat in de begroting 2024 is genoemd, de gebiedsplannen voor Bodegraven Noord en ons landelijk gebied onder de Oude Rijn, niet in 2024, maar eind 2025 aan te leveren.

Op grond van het besluit van de gemeenteraad is in 2024 2,5% bezuinigd op de door de ODMH uitgevoerde milieutaken (inclusief duurzaamheid) en 2,5% op bouw- en woningtoezicht (BWT) taken. De gemeenteraad is geïnformeerd over de risico's van de bezuiniging. In de loop van 2024 zal meer duidelijk worden hoe de bezuiniging uitpakt met betrekking tot de uitvoering van de taken. Zodra hier meer over bekend is, zal het college de gemeenteraad informeren. En indien nodig zal het college met een voorstel komen om de begroting 2025 te wijzigen.

In het kader van de vastgestelde NOVEX Schiphol is eind 2024 de Uitvoeringsagenda Novex vastgesteld. In deze uitvoeringsagenda staan 33 concrete verkenningen, acties en besluiten voor de korte, middellange en lange termijn. Zo is er aandacht voor het verminderen van de geluidsbelasting, het verbeteren van de luchtkwaliteit en de woningbehoefte in de Schipholregio. De rechtbank heeft recent een uitspraak gedaan inzake de procedure van Stichting Recht op Bescherming tegen Vlieg hinder (RBV) tegen de Staat der Nederlanden. In deze procedure vordert RBV dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld door disproportioneel veel mensen bloot te stellen aan ernstige hinder en slaapverstoring door luchtverkeer van en naar Schiphol, onder meer door in regelgeving uit te gaan van te hoge toelaatbare niveaus voor geluidbelasting. De RBV is door de rechtbank in het gelijk gesteld. Er wordt nu gewacht op de definitieve reactie van het rijk op deze uitspraak. Het burgerinitiatief vanuit de gemeente Nieuwkoop met betrekking tot het burgermeetnetwerk Schiphol, heeft enige vertraging opgelopen, maar wordt naar verwachting eind van dit jaar afgerond. Diverse gemeenten van het cluster Groene Hart (waaronder onze gemeente) hebben zich hierbij aangesloten. Met deze geluidmetingen wil we gezamenlijk aantonen hoe groot de hinder van overvliegende vliegtuigen werkelijk is.

PROGRAMMA 8 VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING, STEDELIJKE VERNIEUWING

We blijven onverminderd inzetten op versnelling van de woningbouw. Dit vraagt, gezien de ten opzichte van 2022 veranderde markt, om de nodige creativiteit en flexibiliteit van zowel ontwikkelaars, corporaties als gemeente. Een goed voorbeeld, waaruit blijkt dat constructief samenwerken loont, is de anterieure overeenkomst voor de Dronenhoek in Bodegraven.

Ook bijzondere doelgroepen hebben en houden onze aandacht. Zo zetten we in op een duurzame opvang van 100 alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV'ers), de start van de bouw van het complex voor arbeidsmigranten en de opvang van 450 Oekraïners.

Begin 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Voor de Omgevingswet is op basis van het plan van aanpak en bijbehorende meerjarenplanning, jaarlijks een bedrag gereserveerd. Onder andere in verband met de begeleiding van het team om te komen tot een gebiedsdekkend omgevingsplan en het 'openhouden van de winkel'. Er is een afwegingskader initiatieven opgesteld, een handleiding TAM-IMRO en een handleiding omgevingsplan. De implementatie van de Omgevingswet vordert gestaag. Met de software zijn we up-to-date en in het voorjaar is de Bruidsschat succesvol in beheer genomen.

Vanaf 1 januari 2026 zijn gemeenten verplicht om een volkshuisvestelijk programma op te stellen. Dit onder voorbehoud van het aannemen van het wetsvoorstel Versterking Regie Volkshuisvesting, dat nu aan de leden van de Tweede Kamer ter beoordeling voorligt. Deze wet moet het mogelijk maken om beter en sneller te kunnen sturen op hoeveel, waar en voor wie er gebouwd wordt. In het volkshuisvestelijk programma geven gemeenten een beschrijving van het beleid voor in ieder geval de eerstkomende vijf jaar. Hierin wordt aandacht besteed aan de gevolgen van bevolkingsprognoses voor de woonbehoefte en de daarmee samenhangende opgave voor woningbouw en passende huisvesting van diverse doelgroepen. Het volkshuisvestelijk programma zal de huidige Woonvisie Bodegraven-Reeuwijk vervangen. Deze loopt tot 1 januari 2025 maar behoudt zijn werking tot er een volkshuisvestelijk programma is vastgesteld. We zullen gezien bovenstaande ontwikkelingen in 2025 een volkshuisvestelijk programma opstellen.

In aanvulling hierop is een woonzorgvisie binnenkort een verplicht onderdeel van het volkshuisvestelijke programma. In 2023 is in opdracht van de wethouders wonen en sociaal domein van de vijf regiogemeenten een regionale verkenning uitgevoerd of en in welke mate samenwerkingsafspraken gemaakt moeten worden met betrekking tot wonen en zorg in de regio. Dit heeft geresulteerd in een startnotitie die de opmaat is naar een regionale woonzorgvisie. Deze regionale woonzorgvisie wordt in 2024 opgesteld en zullen we vervolgens vertalen in een lokale woonzorgvisie.

PROGRAMMA 9 BESTUUR EN ONDERSTEUNING

In het kader van de 80-jarige herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog willen wij ruimte bieden om de reeds bestaande budgetten van partijen te verdubbelen tot een maximum van € 25.000 in totaal.

In de tweede helft van 2024 houden we een medewerkersonderzoek. In 2025 gaan we vervolgens aan de slag met het oppakken van de uitkomsten. De vertaling naar activiteiten doen we samen met medewerkers en Ondernemingsraad.

Financieel startkader (incl. financiële norm)

In het collegeprogramma 2022-2026 geven we aan prioriteit te geven aan het op orde krijgen én houden van ons huishoudboekje. In algemene zin vraagt dit om een gezamenlijk financieel bewustzijn van raad, college én organisatie. In concrete zin betekent dit een maximale schuld van 144 miljoen in 2026 en handelen binnen de afgesproken financiële kaders. Dit laatste betekent dat het verwerven van een financieel gezonde positie leidend is bij alle keuzes die wij maken. Hierdoor komen wij soms voor lastige keuzes te staan. Maar die gaan wij niet uit de weg. De voorliggende voorjaarsnota getuigt hiervan.

Sinds een aantal jaar hanteert de gemeente Bodegraven-Reeuwijk een financiële norm om de financiële positie van de gemeente te verbeteren. In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in het vertrekpunt: het begrotingssaldo inclusief financiële norm. Vervolgens worden de verschillende componenten van de financiële norm verder toegelicht.

Begrotingssaldo inclusief financiële norm

	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo zonder bestemming	3.322	6.548	7.121	7.692	6.513
Begrotingswijzigingen					
Raadsbesluit infra evenemententerrein	-138	-138	-138	-138	-138
Amendement2, schrappen éénmalige verhoging OZB	-90				
Wandelroute: Dubbele Wiericke		-13	-13	-13	-13
Financiële norm					
Norm coalitieakkoord	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Reservering Investeringsruimte Kadernota 2023		-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Overige ruimte *	-1.095	-1.898	-2.471	-3.042	-1.863
Totaal Financiële norm	-3.095	-6.398	-6.971	-7.542	-6.363
Saldo begroting na bestemming tbv herstelplan	0	0	0	0	0

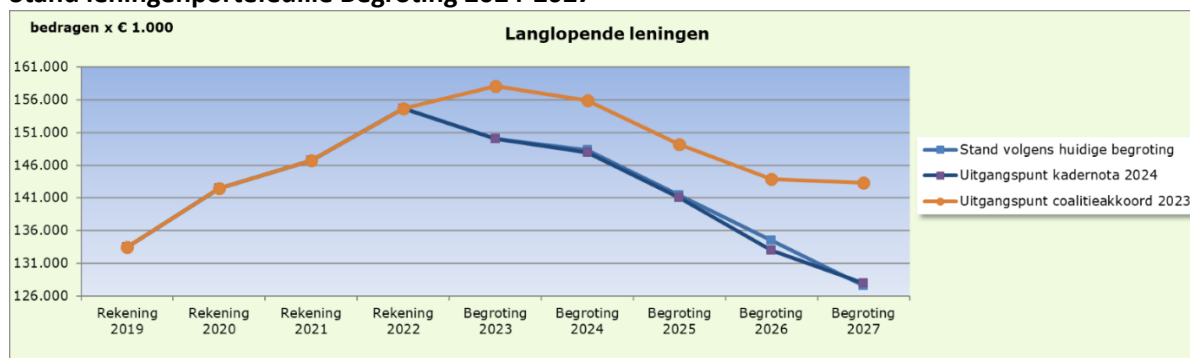
* het totaal van resterende batige saldi uit begroting 2023 en 2024

De financiële norm bestaat uit de 3 onderdelen:

- In het huidige coalitieakkoord is besloten tot een vast structureel bedrag van € 2 miljoen;
- Door het huidige college is in de Kadernota 2023-2027 voorgesteld deze financiële norm ingaande 2025 met € 2,5 miljoen structureel te verhogen. In deze voorjaarsnota is het voorstel om aan deze structurele reservering de doelstelling van *Voorzieningen in het kader van de woningbouw* te geven. (vanaf nu *Reservering Budget Voorzieningen Woningbouw*) Voorbeelden hiervan zijn onderwijshuisvesting en sport- en welzijnsvoorzieningen;
- Tenslotte is er ieder jaar, na het verwerken van alle mutaties, sprake van positieve of negatieve begrotingsruimte. De komende jaren schommelen die saldi naar verwachting tussen de € 2 en € 3 miljoen. Deze saldi worden vervolgens gestort in of onttrokken aan de algemene reserve waarna de begroting op nul sluit.

In de onderstaande grafieken is de stand van de leningenportefeuille en de schuldquote te zien op de stand van de Begroting 2024-2027.

Stand leningenportefeuille Begroting 2024-2027

In deze voorjaarsnota geven we naast de stand van de leningenportefeuille ook inzicht in de ontwikkeling van de schuldquote. In DEEL F (Financiële eindkader) is dit verder uitgewerkt.

Samenvatting van het Financiële Eindkader

Totaaltabel	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo begroting na bestemming tbv herstelplan	0	0	0	0	0
Doorwerking bestaand beleid	532	-3.179	-967	-1.618	-315
Onvermijdelijk	1.521	98	1.407	-1.278	-1.279
Voorgestelde wijzigingen	-446	-535	-543	-263	-149
Saldo na ontwikkelingen en wijzigingen	1.607	-3.617	-103	-3.159	-1.743
Algemene maatregelen	-1.607	3.617	103	3.159	1.743
Eindsaldo Voorjaarsnota 2024-2028	0	0	0	0	0

In bovenstaande tabellen is het eindkader van deze voorjaarsnota samengevat met als resultaat een sluitende begroting. Na de verwerking van het bestaande beleid, de onvermijdelijke en voorgestelde wijzigingen ontstaat een tekort. Door de algemene maatregelen is de begroting weer sluitend. Alle verschillende onderdelen komen in de nu volgende hoofdstukken aan de orde. Bovenstaande wijzigingen leiden tot een nieuw begrotingsaldo welke in onderstaande tabel is weergegeven.

Begrotingssaldo inclusief financiële norm na wijzigingen Voorjaarsnota 2024-2028

Financiële norm eindkader	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo zonder bestemming	4.701	5.484	8.705	6.420	6.857
Financiële norm					
Norm coalitieakkoord	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Reservering budget Voorzieningen Woningbouw		-1.586	-2.079	-2.043	-2.043
Overige ruimte	-2.701	-1.898	-4.626	-2.377	-2.814
Totaal Financiële norm	-4.701	-5.484	-8.705	-6.420	-6.857
Saldo begroting na bestemming tbv herstelplan	0	0	0	0	0

DEEL B BEGROTINGSUITGANGSPUNTEN

Begrotingsuitgangspunten

Met ingang van de Kadernota 2024-2027 is voor de toepassing van loon- en prijsstijgingen aansluiting gezocht bij de voorjaarsnota zoals die door het rijk wordt opgesteld. Ook dit jaar stellen we voor deze lijn te hanteren. In de voorjaarsnota 2024 van het rijk lezen we (op pagina 15) dat voor 2025 een stijging van de inflatie wordt verwacht van 2,9% en een loonontwikkeling wordt voorzien van 3,9%.

Indexatie uitgaven

Op basis van de verwachtingen van het rijk stellen we voor rekening te houden met de volgende indexaties:

Budgetten voor	Indexatie	Bedrag
Lonen en salarissen	3,90%	663.000
Reguliere uitgaven (niet of beperkt loongevoelig)	2,90%	957.000
Subsidies (voor 80% loongevoelig)	3,70%	67.000
Subsidies (niet loongevoelig)	2,90%	77.000
Verbonden partijen	Afw *	

* *Verbonden partijen kennen hun eigen berekeningssystematiek. Daar maken we in de regio afspraken over. De verbonden partijen houden in de door hen op te stellen conceptbegroting rekening met deze afspraken.*

Indexatie inkomsten

Voor wat betreft de belastingen en heffingen sluiten we aan bij het reguliere inflatiepercentage van 2,9%. Overigens geldt hierop de uitzondering dat voor kostendekkende heffingen in de begroting een afwijkend percentage kan worden vastgesteld.

Rente-omslagpercentage

Alle rentekosten van de gemeente worden via een gemiddeld percentage omgeslagen over alle bestaande investeringen. Omdat we de afgelopen jaren relatief 'goedkoop' hebben kunnen lenen is dit percentage iets lager dan 2%. Alle bestaande investeringen belasten we zodoende met dit percentage van net onder de 2%. Echter, de werkelijke (markt)rente op langlopende leningen schommelt momenteel rond de 4%. Anders gezegd: als we de komende jaren nieuwe leningen aan gaan trekken zal de rente-omslag op termijn weer gaan stijgen. In de jaarschijven van de meerjarenbegroting waarin het aantrekken van een langlopende lening wordt voorzien, houden we daarom rekening met een rente van 4% op nieuw aan te trekken leningen.

Kostendekkendheid

De kostendekkendheid van de leges is zichtbaar in onderstaande tabel:

Heffing	Begroting 2025		% Kostendek kendheid
	Opbrengst	Kosten	
Reinigingsheffingen	5.597.000	6.488.000	100,00%
Rioolheffing	5.645.000	5.858.000	100,00%
Liggelden + afmeervergunningen	93.000	157.000	61,85%
Grafrechten	525.000	770.000	71,47%

In DEEL D van deze Voorjaarsnota stellen we voor om de kostendekkend van de leges richting de 100% te brengen.

Doorwerking bestaand beleid

In de onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van de onderwerpen die vallen onder de doorwerking van het bestaande beleid. In de tekst onder de tabel lichten we de individuele posten in de tabel nader toe.

Onderwerp	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene uitkering Gemeentefonds	532	-914	1.338	715	2.010
Idem, areaaluitbreiding	20	40	45	45	50
Kosten areaaluitbreiding	-20	-40	-45	-45	-50
CAO		-663	-663	-663	-663
Index materieel exploitatie		-957	-957	-957	-957
Index materieel investeringen		-11	-30	-53	-76
Index subsidie (80% loongevoelig)		-67	-67	-67	-67
Index subsidie (niet loongevoelig)		-77	-77	-77	-77
Index inkomsten		638	638	638	638
Aanpassing GR		-1.128	-1.149	-1.154	-1.123
	532	-3.179	-967	-1.618	-315

Algemene uitkering Gemeentefonds

Onze voorjaarsnota sluit aan bij de meicirculaire. In 2024 volgt nog een positieve correctie van € 532.000. Maar in 2025 laat het gemeentefonds een eenmalige daling zien van € 0,9 miljoen. Dit is het gevolg van het naar beneden bijstellen van de accessen. Na 2025 stijgt de uitkering uit het gemeentefonds weer met € 1,3 miljoen in 2026, € 0,7 miljoen in 2027 en € 2,0 miljoen in 2028. Die stijging is het gevolg van het afschaffen van de opschalingskorting. De meicirculaire geeft in totaliteit een gematigd beeld en biedt geen oplossing voor de effecten van het 'ravijnjaar 2026'.

Uit de voorjaarsnota van het kabinet blijkt dat de opschalingskorting nu definitief van de baan is. Jaren geleden is deze korting ingevoerd, maar nu lijkt zij toch te gaan verdwijnen. Voor de zekerheid houden we nog een slag om de arm. In de eerste plaats gaat het hier 'slechts' om de voorjaarsnota van het rijk en dan gaat het ook nog eens om de voorjaarsnota van een demissionair kabinet.

Daarnaast zal duidelijk zijn dat de toekomst op dit onderdeel onzeker te noemen is. Er lijkt nu binnen afzienbare tijd een regering te worden gevormd, maar de plannen zoals we die nu kennen zijn op hoofdlijnen en geven dus weinig houvast en zekerheid voor het berekenen van een mogelijke uitkering uit het gemeentefonds. De meicirculaire geeft hierover nog geen duidelijkheid. Het is zelfs maar de vraag of de septembercirculaire dat straks wel gaat doen.

Daarnaast mag niet onvermeld blijven dat in het hoofdlijnenakkoord van de vier coalitiepartijen ook iets gezegd wordt over de ruimte die gemeenten hebben om zelf de hoogte van de OZB te bepalen. Een eerste reactie van de VNG hierover stelt dat als daar al sprake van zou kunnen zijn, dit dat gepaard zal moeten gaan met meer middelen via het gemeentefonds. In deze voorjaarsnota willen wij hier nog niet op vooruitlopen.

In het hoofdlijnenakkoord wordt verder melding gemaakt van het afschaffen van alle specifieke uitkeringen vanaf 2026 (met uitzondering van de BUIG). De middelen die daardoor vrijkomen wil het nieuwe kabinet, na aftrek van een 10% efficiencykorting, toevoegen aan het gemeentefonds. Het afschaffen van de specifieke uitkeringen zou kunnen betekenen dat gemeenten meer ruimte krijgen voor (a) eigen beleidskeuzes, (b) meer integrale aanpak, (c) minder administratieve lasten en (d) een jaarlijkse indexering. Als deze ruimte inderdaad gerealiseerd wordt is een efficiencykorting te billijken. Aandachtspunt is wel dat de besparing reeds verwerkt wordt in de rijksbegroting, maar er nog geen zicht is op de daadwerkelijke overheveling van de specifieke uitkeringen naar het gemeentefonds.

Areaal Algemene uitkering gemeentefonds en kosten uitvoering

Het is wenselijk om uitgaven die te maken hebben met areaaluitbreiding in de begroting te ramen. Groei van de gemeente (areaal) brengt namelijk ook uitgaven met zich mee. We moeten bijvoorbeeld extra openbare ruimte onderhouden en dit kost geld. Om hier uitvoering aan te geven ramen we het deel van de Algemene Uitkering ten gevolge van de groei – meer woningen – hiervoor als reservering in programma 10 ‘Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien’. Deze reservering dient vervolgens als dekking voor uitgaven die zich in enig jaar voordoen. Spelregel hierbij is dat (om van deze post gebruik te mogen maken) er eerst sprake is van een onderbouwd plan.

CAO

De huidige CAO gemeenten geldt tot en met 1 april 2025. In de voorjaarsnota 2024 van het Ministerie van Financiën wordt er met betrekking tot de CAO 2025 rekening gehouden met een loonstijging van 3,9% voor gemeenteambtenaren. Dit betekent een stijging van € 663.000 voor 2025 en verder. Mocht de werkelijke CAO afwijken van deze verwachting dan zullen we dit op dat moment verwerken in de P&C stukken. De stijging van de loonkosten van de huidige CAO 2024 is reeds in de Kadernota van vorig jaar verwerkt.

Index materieel / Subsidies / Inkomsten

De voorjaarsnota van het rijk biedt goede handvatten voor de indexering. Daar komt bij dat ook de algemene uitkeringen die gemeenten van het rijk ontvangen, van diezelfde basis uitgaan en daarmee dus gelijk oplopen. Op basis van de indexaties van de loonontwikkeling, exploitatiebudgetten en investeringen gaan we uit van een gemiddelde indexering van 2,9% ten behoeve van de materiële budgetten, niet loon-gevoelige subsidies en indexering van inkomsten.

Index investeringen

Als het gaat om de investeringen gaan we om bovengenoemde redenen eveneens uit van een indexering van 2,9%. De kredieten verhogen we daarom met dit percentage.

Index subsidie (80% loongevoelig)

Voor subsidies met een hoge looncomponent is een gewogen combinatie van index loonkosten en materiële kosten genomen. Dat doet recht aan het uitgavenpatroon van de subsidieontvangers.

Aanpassing Gemeenschappelijke Regelingen

Er ligt een raadsvoorstel zienswijzen verbonden partijen bij de gemeenteraad. In dit voorstel is een overzicht gegeven van de financiële effecten van de Kadernota's van al onze verbonden partijen. Die tellen op tot een bedrag van ongeveer € 1,1 miljoen. Dat bedrag is meegenomen in deze voorjaarsnota.

Overzicht verbonden partijen	Jaar			
	2025	2026	2027	2028
BSGR	€ 2.684	€ 3.546	€ 3.618	€ 3.810
VRHM	-€ 224.912	-€ 224.912	-€ 224.912	-€ 224.912
HECHT	-€ 246.275	-€ 246.775	-€ 246.775	-€ 246.775
Groenalliantie	€ 16.800	€ 34.800	€ 53.800	€ 53.800
ODMH	-€ 256.622	-€ 257.105	-€ 256.336	-€ 256.336
Ferm Werk	-€ 295.190	-€ 334.058	-€ 359.262	-€ 428.262
Regio Midden-Holland	-€ 124.340	-€ 124.340	-€ 124.340	-€ 124.340
Vershil op te nemen in de Voorjaarsnota	-€ 1.127.855	-€ 1.148.844	-€ 1.154.207	-€ 1.223.015

DEEL C PROGRAMMA'S

In DEEL C van deze voorjaarsnota geven we aan wat de onvermijdelijke uitgaven zijn. Een uitgave beschouwen wij als onvermijdelijk als hij naast onvermijdelijk ook onvoorzien en onuitstelbaar is. Daarnaast doen we ook voorstellen voor wijzigingen ten opzichte van de vorige begroting. Hierbij gaat het zowel om nieuw beleid als om voorgenomen taakstellingen. De onvermijdelijke uitgaven en voorgestelde wijzigingen komen per programma aan de orde.

Samenvatting

Het totaalbeeld van de onvermijdelijke uitgaven en de voorgestelde wijzigingen ziet er in financieel opzicht als volgt uit:

Tabel effect onvermijdelijk en voorgestelde wijzigingen

	2024	2025	2026	2027	2028
Onvermijdelijk	1.521	98	1.407	-1.278	-1.279
Voorgestelde wijzigingen	-446	-535	-543	-263	-149
Totaal	1.075	-438	864	-1.541	-1.428

1. Veiligheid

bedragen x € 1.000

Programma 1. Veiligheid	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-3.929	-3.929	-3.930	-3.930	-3.930
Totaal van de geraamde baten	45	45	45	45	45
Geraamd saldo van baten en lasten	-3.884	-3.885	-3.885	-3.885	-3.885
Mutaties in deze voorjaarsnota					
Nieuw saldo van baten en lasten	-3.884	-3.885	-3.885	-3.885	-3.885

Binnen het programma Veiligheid voorzien wij geen wijzigingen van de begroting. Voor nieuwe ontwikkelingen verwijzen we naar DEEL A van deze Voorjaarsnota.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

bedragen x € 1.000

Programma 2. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-10.350	-10.551	-10.796	-10.929	-10.929
Totaal van de geraamde baten	709	709	709	459	459
Geraamd saldo van baten en lasten	-9.641	-9.842	-10.086	-10.470	-10.470
Mutaties in deze voorjaarsnota					
Vastrecht - elektriciteit	0	100	100	100	100
Aanvullende tractiemiddelen	0	0	-46	-46	-46
Aanvullende tractiemiddelen	0	0	28	28	28
Onderhoud wegen	0	0	-150	-160	-171
Nieuw saldo van baten en lasten	-9.641	-9.742	-10.154	-10.548	-10.559

VOORGESTELDE WIJZIGINGEN

Vastrecht elektriciteitsaansluitingen

Onze openbare verlichting wordt sinds een aantal jaar bij regulier onderhoud buurt voor buurt vervangen door energiezuinige LED-verlichting. Omdat de nieuwe armaturen een lager vermogen vragen, kan de aansluitwaarde van de elektriciteitsaansluitingen op 71 plaatsen worden verlaagd, wat leidt tot een lager vastrecht. Op basis van de netbeheertarieven van Stedin in 2024 bedraagt deze besparing structureel €100.000,- vanaf 2025.

Aanvullende tractiemiddelen

Door het terughalen van uitbesteed werk zijn er extra werkvoertuigen nodig. Om de totale buitendienst op orde te brengen en de areaaluitbreiding op te vangen is het volgende nodig:

- 2 transporters (inclusief hijskraan);
- 1 tractor;
- 1 auto voor toezicht.

Dit staat gelijk aan een investering in 2025 van € 310.000. Vanaf 2026 resulteert dit in een kapitaallast van € 46.000. € 28.000 van deze € 46.000 is reeds gedekt binnen de huidige begroting.

Onderhoud wegen

Middels het *Onderhoudsplan leefomgeving* is het onderhoudsniveau van de wegkwaliteit bepaald. Op basis van een structurele monitoring van de wegkwaliteit is de verwachting dat de wegkwaliteit over ongeveer twee jaar gaat afnemen. Om tijdig te anticiperen op deze ontwikkeling, stellen wij voor investeringen ten behoeve van vervanging en groot onderhoud vanaf 2026 in de meerjarenbegroting op te nemen. Dit betreft een jaarlijkse vervangingsinvestering van € 250.000 (met oplopende kapitaallasten van € 21.500 per jaar), € 100.000 budget onderhoud groot onderhoud van asfalt en € 50.000 budget groot onderhoud elementen. Dit heeft een structureel effect van € 150.000 per jaar vanaf 2026.

3. Economie

bedragen x € 1.000

Programma 3. Economische Zaken	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-1.199	-1.177	-1.176	-1.174	-1.174
Totaal van de geraamde baten	1.376	1.431	1.431	1.431	1.431
Geraamd saldo van baten en lasten	177	254	255	257	257
Mutaties in deze voorjaarsnota Actieprogramma economie	-15	-30	-30	-15	-15
Nieuw saldo van baten en lasten	162	224	225	242	242

VOORGESTELDE WIJZIGINGEN

Actieprogramma economie

Om de ambities uit het Actieprogramma economie uit te kunnen voeren is een budget van € 75.000 per jaar nodig. De afgelopen jaren bedroeg het budget € 40.000. Als gevolg van onderbezetting was het team Economie niet in staat de ambities uit het actieprogramma te realiseren. Inmiddels is het team weer op sterkte en in staat om aan de slag te gaan met de uitvoering van het Actieprogramma.

4. Onderwijs

bedragen x € 1.000

Programma 4. Onderwijs	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-4.236	-3.980	-4.027	-4.030	-4.030
Totaal van de geraamde baten	565	565	565	565	565
Geraamd saldo van baten en lasten	-3.671	-3.415	-3.462	-3.466	-3.466
Mutaties in deze voorjaarsnota					
Integraal Huivesting Plan - kapitaallasten investerin	190	111	-126	-282	-282
Integraal Huivesting Plan - exploitatie - tijdelijke hu	-190	-850	-120	0	0
Solidariteitsbijdrage AMV ISK onderwijs	-41	-75	-115	-115	-115
Solidariteitsbijdrage AMV ISK onderwijs	0	75	115	115	115
Routegebonden vervoer (doelgroepen)	-20	-20	-20	-20	-20
Subsidie bibliotheek	0	-35	0	0	0
Nieuw saldo van baten en lasten	-3.732	-4.209	-3.728	-3.768	-3.768

ONVERMIJDELIJK

IHP (Integraal Huivesting Plan Onderwijs)

In het kader van de onderwijshuisvesting heeft de gemeenteraad op 24 april 2024 een besluit genomen over een nieuw Integraal Huivesting Plan (IHP). Conform dit besluit voegen we de komende jaren in totaal € 6.6 miljoen aan de begroting toe. Hierdoor stijgen de kapitaallasten vanaf 2026. Daarnaast voegen we, eveneens conform het IHP, over de jaren 2024-2026 € 1.1 miljoen toe ten behoeve van de nu voorziene tijdelijke huisvesting. De dekking voor de hier genoemde bedragen komt uit de *Reservering budget Voorzieningen Woningbouw*.

VOORGESTELDE WIJZIGINGEN

Solidariteitsbijdrage AMV ISK onderwijs

De gemeente heeft de wettelijke plicht ervoor te zorgen dat kinderen naar school kunnen. Deze plicht geldt ook voor anderstalige kinderen. ISK in Gouda verzorgt het onderwijs aan anderstalige kinderen binnen het Voortgezet Onderwijs. De laatste tijd is het aantal anderstalige kinderen dusdanig sterk gegroeid dat opschaling nodig is. De kosten die hiermee samenhangen worden voor 2024 geraamd op € 41.000. En afhankelijk van het tempo van de ontwikkeling van een duurzame vestiging voor Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV) zal dat naar verwachting in 2025 stijgen naar € 75.000 en vanaf 2026 naar € 115.000. Vanaf 2025 dekt de vergoeding van het COA voor de AMV de genoemde kosten.

Route gebonden vervoer (doelgroepen)

Het tarief voor het route gebonden vervoer (leerlingenvervoer en jeugdwetvervoer) is gestegen. De aanpassing is ingegaan per 1 augustus 2023. Dit zorgt voor € 10.000 aan extra kosten. Daarnaast constateren we dat er € 10.000 minder aan eigen bijdrage wordt geïnd dan begroot. Daarom stijgt het budget structureel met € 20.000.

Subsidie bibliotheek

In de afgelopen jaren is de subsidie aan Bibliotheek De Groene Venen niet voldoende meegegroeid met de kosten van de afgesproken dienstverlening. In 2024 resulteert dit in een financieel verschil van € 35.000. Dit corrigeren we in 2025. Binnen afzienbare tijd volgt de invoering van de nieuwe bibliotheekwet. Onderdeel van deze wet is een zorgplicht voor een bereikbare volwaardige bibliotheek voor alle inwoners. De financiële gevolgen van de wet en deze zorgplicht zijn op dit moment nog niet bekend.

5. Sport, cultuur en recreatie

bedragen x € 1.000

Programma 5. Sport, Cultuur en recreatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-9.601	-9.704	-9.695	-9.775	-9.775
Totaal van de geraamde baten	1.014	1.014	1.014	1.014	1.014
Geraamd saldo van baten en lasten	-8.587	-8.690	-8.681	-8.761	-8.761
Mutaties in deze voorjaarsnota					
Nieuw saldo van baten en lasten	-8.587	-8.690	-8.681	-8.761	-8.761

Binnen het programma Veiligheid voorzien wij geen wijzigingen van de begroting. Voor nieuwe ontwikkelingen verwijzen we naar DEEL A van deze Voorjaarsnota.

6. Sociaal domein

Zoals aan de gemeenteraad is toegezegd, gaan we in de begroting voor het sociaal domein uit van de reële kosten (inclusief de daadwerkelijke indexeringen). We staan op het punt om binnen het sociaal domein een aantal hervormingen door te voeren. De kans bestaat dat we de toegang tot het sociaal domein gaan veranderen. Ook staan we aan de vooravond van een aantal versoberingsmaatregelen (met name op het gebied van de jeugd). Hoogstwaarschijnlijk gaat een en ander resulteren in minder maatwerkvoorzieningen in 2025. Of deze maatregelen gaan leiden tot lagere kosten valt op dit moment nog niet te zeggen. Omdat de kosten binnen het sociaal domein voor een groot deel bepaald worden door de omgeving.

Bij de raming van de kosten die wij in het kader van de jeugdhulp en de Wmo in onze gemeente maken, zijn we uitgegaan van de kosten in 2023. Vervolgens hebben we op basis van ons 'Dashboard sociaal domein' en de periodieke betaalbestanden een inschatting gemaakt van de kosten in de komende jaren. Onze conclusie is dat het reëel is om uit te gaan van een forse stijging van de kosten.

bedragen x € 1.000

Programma 6. Sociaal domein	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-33.922	-33.293	-33.246	-33.233	-33.233
Totaal van de geraamde baten	6.119	6.131	6.348	6.360	6.360
Geraamd saldo van baten en lasten	-27.802	-27.161	-26.897	-26.872	-26.872
Mutaties in deze voorjaarsnota					
Hecht/ Regionale Dienst Gezondheidszorg	-154	0	0	0	0
Ferm Werk - effect bijstand	-833	-986	-996	-998	-1.020
Ferm Werk - effect bijstand	833	986	996	998	1.020
JZ - Maatwerk, Hervormingsagenda, saneringsreser	-2.053	-2.439	-2.475	-2.475	-2.475
JZ - Maatwerk, Hervormingsagenda, saneringsreser	843	364	936	991	991
JZ - Collegebesluiten	-173	-483	-483	-483	-483
JZ - PGB Jeugd	-85	-85	-85	-85	-85
JZ - Addenda voor zorgaanbieders en experttafel je	-23	-23	-23	-23	-23
JZ - RWO GR	0	-430	-430	-350	-350
JZ - De Break	-68	0	0	0	0
JZ - Huur ruimte Sociaal Team Evertshuis	-45	0	0	0	0
Inspecties kinderopvang	0	-20	-20	-20	-20
Wmo - compensatieregeling beschermd wonen	250	250	250	250	250
Wmo - eigen bijdrage Wmo	12	12	212	212	212
Wmo - indexatie Wmo maatwerk	-126	-126	-126	-126	-126
Wmo- Inkoop Wmo	0	-413	-413	-413	-413
Wmo- Tarief hulp bij huishouden	0	0	0	0	0
Wmo- Tariefaanpassing CVV	56	113	113	113	113
Wmo- Uitbreiding De Reling	-20	-20	-20	-20	-20
Wmo- Versoberingskeuzes Wmo	-21	194	194	194	194
Wmo- Woningaanpassing	-90	0	0	0	0
Zeeheldenbuurt	-50	-150	-150	0	0
Regie op Maatschappelijk vastgoed	-70	125	250	375	500
Groene Hart Pas	-47	-168	-168	0	0
Groene Hart Pas	47	168	168	0	0
Nieuw saldo van baten en lasten	-29.619	-30.292	-29.167	-28.732	-28.607
Opvang ontheemden - inkomsten	10.409	9.741	9.774	1.245	1.745
Opvang ontheemden - uitgaven	-7.263	-5.746	-5.746	0	-500
Nieuw saldo van baten en lasten	-26.473	-26.297	-25.139	-27.487	-27.362

ONVERMIJDELIJK

Onderstaande onderwerpen betreffen regionale zaken binnen het sociaal domein

Jeugdzorg – RWO

Conform het wetsvoorstel is voor regionale taken Jeugd en Wmo besloten deze taken in een gemeenschappelijke regeling (GR) onder te brengen. De streefdatum is 1 januari 2025. Op dit moment is al duidelijk dat de kosten hoger uitvallen dan vooraf gedacht, om goed invulling te kunnen geven aan deze taken. In 2025 is er € 430.000 extra nodig voor de jeugdhulp. Hetzelfde geldt voor het jaar 2026. De verwachting is dat er vanaf 2027 € 350.000 per jaar extra nodig is.

Jeugdzorg – Addenda voor zorgaanbieders en experttafel jeugd

De regio Midden-Holland heeft ingestemd met het landelijk tarief en de risico-opslag. Dit heeft tot gevolg dat de middelen die in de voorgaande jaren op incidentele basis vrij zijn gemaakt, nu een structureel karakter krijgen. Voor de gemeente Bodegraven-Reeuwijk betekent dit dat we uit moeten gaan van € 91.000 aan extra kosten per jaar.

In 2018 kreeg Midden-Holland de opdracht om de Expert- en Verblijfstafel op te richten voor jeugdzorg. Toentertijd zijn geen goede afspraken gemaakt over de vergoedingen. Dit repareren we in 2024.

Jeugdzorg – De Break

We hebben gekozen voor de realisatie van een harmonicavoorziening. De gedachte hierachter is dat de zorg voor jeugdigen die kampen met zware problematiek, hierdoor efficiënter en effectiever wordt. Door kortere zorgtrajecten en het voorkomen van uithuisplaatsingen, kunnen we jeugdigen sneller en beter helpen. Als het goed is leidt dit uiteindelijk tot duurzame, thuiswonende situaties en een vermindering van residentiële zorg. De verwachting is ook dat de samenwerking tussen zorgorganisaties resulteert in een betere afstemming en coördinatie van zorg, waardoor we zorgstapelings voorkomen en wachtlijsten verminderen. Dit is niet alleen goed voor de jeugdigen en hun gezinnen, maar ook voor de financiële situatie van de regio. Hierdoor verwachten we voor 2024 een overschrijding van € 68.000.

Jeugdzorg – PGB Jeugd

Er zijn in 2024 extra PGB-budgetten Jeugd verstrekt, omdat er geen passend gecontracteerd aanbod is. Veelal komt dit doordat gecontracteerde aanbieders lange wachtlijsten kennen of doordat er geen gecontracteerd aanbod is dat aansluit bij de problematiek in kwestie. Bij de inkoop van de jeugdhulp in 2025 is dit onderwerp van gesprek. Voor nu zijn de extra kosten PGB-budgetten in 2024 € 85.000.

Jeugdzorg – Evertshuis

In de begroting 2024 is de beoogde verhuizing van het Sociaal Team uit het Evertshuis en daarmee de lagere huurkosten verwerkt. De verwachting is dat de verhuizing in 2024 niet volledig is gerealiseerd en dat er daarom nog wel huurkosten zijn. Dit zorgt voor een overschrijding van € 45.000 in 2024.

Wmo – Compensatieregeling beschermd wonen

Gemeenten in de regio Midden-Holland hebben in het verleden afspraken gemaakt met betrekking tot de ambulantisering van de zorg voor cliënten die gebruik maken van het zogenaamde beschermd wonen. Ook is toen afgesproken de sociale inclusie van deze cliënten te bevorderen. De kosten hiervan dekken we uit de regionale middelen die de gemeente Gouda krijgt als centrumgemeente. Dit laatste gebeurt via de compensatieregeling beschermd wonen. Van de gemeente Gouda ontvangt de gemeente Bodegraven-Reeuwijk vervolgens € 250.000 per jaar. Deze regeling beschermd wonen kent vooralsnog een structureel karakter. Maar de kans bestaat dat dit in de toekomst verandert. Als dit dreigt te gebeuren zal de gemeenteraad dit direct vernemen.

Wmo – Uitbreiding De Reling

De Reling is een unieke voorziening in de gemeente Gouda. Via deze voorziening (van de Lelie zorggroep) leren jongeren van 18 t/m 24 jaar uit de gemeenten in de regio Midden-Holland, (weer) zelfstandig te wonen. We hebben (per 1 januari 2024) ingestemd met een uitbreiding van deze voorziening met vijf plekken. De kosten nemen hierdoor structureel met € 20.000 toe.

Onderstaande onderwerpen hebben betrekking op tariefsverhogingen binnen het sociaal domein

Collegebesluiten

Aanvullend op de eerdergenoemde tariefsverhogingen of indexeringen, hebben we nog een aantal besluiten moeten nemen. Die besluiten resulteren in een verhoging van de kosten met € 173.000 in 2024 en een structurele verhoging van de kosten met € 483.000 vanaf 2025. De volgende besluiten zijn hier debet aan:

- We hebben besloten het SGGZ-tarief te verhogen en daardoor in de regio Midden-Holland te komen tot een meerjarige samenwerking met Youz, waardoor we de zorg aan jeugdigen met zeer complexe JGGZ-zorgvragen kunnen garanderen en verbeteren. Hierdoor bouwen we aan een betere specialistische Jeugd GGZ.
- We hebben ingestemd met de verhoging van de landelijke tarieven voor de jeugdbescherming en jeugdreclassering. Hierdoor stijgen de kosten van de bovenregionale samenwerking.
- We hebben ingestemd met de meerkosten van het jeugdvervoer door Connexion.
- Door het vaststellen van het inkoopplan is het mogelijk om de inkooptrajecten voor jeugd en Wmo op te starten. De inkoop brengt kosten met zich mee. Het betreft hier overigens de inkoop minus de maatwerkvoorzieningen.
- We hebben ingestemd met het realiseren van een nieuwe dienst ‘kleinschalige behandelgroep met verblijf’ in de regio Midden-Holland. Dit houdt onder andere in dat er twee crisisbedden voor verblijf beschikbaar komen. Dit financieren we door middel van een beschikbaarheidsfinanciering.

Wmo – Eigen bijdrage Wmo

Het rijk heeft in het najaar van 2023 besloten het Wmo-abonnementstarief te indexeren met 8,42%. Dit heeft tot gevolg dat de inkomsten uit de eigen bijdrage aan Wmo-voorzieningen voor de gemeente hoger liggen dan voor 2024 aanvankelijk was begroot. Dit levert de gemeente een structureel financieel voordeel op van circa € 12.000. Er ligt op dit moment een wetsvoorstel voor om de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen vanaf 1 januari 2026 (weer) inkomensafhankelijk te maken. Naar alle waarschijnlijkheid leidt deze wijziging tot meer inkomsten voor de gemeente.

Wmo – Inkoop Wmo

De overeenkomsten voor de diensten WMO-maatwerk lopen af op 31 december 2024. Via een regionaal inkooptraject kopen we de nieuwe diensten in en spreken we de nieuwe tarieven af. De gemeente is verantwoordelijk voor het betalen van een reële prijs. De inschatting is dat de tarieven met 5% stijgen ten opzichte van de prijzen in 2024. De stijging van de tarieven is voornamelijk het gevolg van loonstijgingen. Dit leidt tot extra structurele kosten van € 413.000.

Wmo – Tariefaanpassing CVV

De wens om te stoppen met het actief hanteren van de Coronastaffel en de Coronacompensatie binnen het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV), heeft voor onze gemeente een positief financieel effect. Het hogere vaste zonetarief voor alle gemeenten is lager dan het gemiddelde variabele zonetarief uit de coronastaffel. Dit zorgt voor een structureel voordeel van € 113.000 per jaar. Naar verwachting realiseren we dit voordeel al voor de helft in 2024.

Onderstaande onderwerpen hebben betrekking op indexeringen binnen het sociaal domein

Binnen de regionaal georganiseerde openbare Europese aanbesteding van Jeugdhulp- en WMO maatwerkvoorzieningen is contractueel afgesproken dat diverse vakspecifieke of landelijke indexen worden gehanteerd bij het bepalen van de prijs van een volgend contractjaar. Het is van belang dat de budgetontwikkeling van de gemeente parallel loopt met de contractueel afgesproken index. Het toepassen van een gemeentelijke index van 2,9% op de budgetten volstaat niet en levert budgettaire problemen op. Voor 2024 zijn de budgetten gecorrigeerd waarbij een gemiddelde index van 6,3% is aangehouden, met de realisatie van 2023 als uitgangspunt.

Wmo – Indexatie Wmo Maatwerk

Bij de aanbestedingen die we als regio Midden-Holland doen hebben we afgesproken om de diverse vakspecifieke en/of landelijke indexen te hanteren bij het bepalen van de prijzen van een volgend contractjaar. Voor ons als gemeente is het belangrijk dat de ontwikkeling van ons eigen budget gelijke tred houdt met deze indexeringen. De indexering voor 2024 bedraagt 6,3%. We gingen echter uit van een indexering van 2,9%. Dit hebben zodoende moeten corrigeren. Dit heeft tot gevolg dat we in 2024 in dit verband voor € 126.000 aan extra kosten maken als het gaat om de indexatie van het Wmo-maatwerk.

Hecht/ Regionale Dienst Gezondheidszorg

Uit de tussenrapportages van de Hecht blijkt een overschrijding op de post personeelskosten van € 3.7 miljoen in 2024. Deze overschrijding resulteert voor de gemeente Bodegraven- Reeuwijk in een overschrijding van € 154.000 in 2024.

Onderstaande onderwerpen betreffen de overige onvermijdelijke zaken binnen het sociaal domein

Hervormingsagenda

Met de invoering van de hervormingsagenda jeugd beogen we besparingen te realiseren. We verwachten het plan van aanpak dat bij deze hervormingsagenda hoort, nog voor de zomer van 2024 in de regio te bespreken. De toegang tot het sociaal domein willen we samen met het onderwijs en de huisartsen en dan vooral hun praktijk ondersteunende hulpverleners (POH) vormgeven. Dit zijn we al langere tijd van plan. We hebben de invoeringsdatum van deze vormgeving van de toegang echter moeten uitstellen; onder meer doordat aangekondigde wettelijke wijzigingen uitblijven. Hierdoor realiseren we de in dit verband ingeboekte besparing in 2024 slechts voor 50%. We verwachten momenteel dat we in 2025 en verder 75% van de ingeboekte besparing realiseren.

Wmo – Woningaanpassing

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) schrijft voor dat de gemeente verplicht is om inwoners die niet zelfredzaam zijn, ondersteuning te bieden. De praktijk leert dat de financiële effecten van woningaanpassingen zich lastig laten begroten. Door meer en grotere woningaanpassingen is er in 2024 sprake van een overschrijding van het budget met € 90.000.

Wmo – Versoberingskeuzes Wmo

We staan voor aanzienlijke financiële uitdagingen. We moeten daarom keuzes maken. Onze middelen dienen we zo effectief en efficiënt mogelijk in te zetten. We stellen daarom de volgende keuzes voor:

- We breiden de weigeringsgronden in de Verordening maatschappelijke ondersteuning 2020 uit.
- We voeren zogenaamde overbruggingszorg richting de WLZ in. Deze overbruggingszorg duurt maximaal drie maanden.
- We voeren de richtlijn in dat we maximaal zes dagdelen dagbesteding vergoeden.

- We voeren een was- en strijkservice in als algemene voorziening. De initiële investering met betrekking tot de invoering van een was- en strijkservice als algemene voorziening bedraagt € 40.000. De verwachting is echter dat we deze kosten kunnen dekken door een besparing op de uitvoering van de Participatiewet te realiseren van eveneens € 40.000. De was- en strijkservice willen we namelijk vormgeven met behulp van inwoners die onder de Participatiewet vallen.
- We zetten in op 'reablement'. Reablement houdt in dat we van mensen geen taken overnemen die ze zelf kunnen uitvoeren. Daarbij betekent reablement dat we mensen helpen herwinnen wat ze niet meer kunnen. En datgene wat mensen echt niet meer zelf kunnen, doen we samen. We willen met name inzetten op reablement als het gaat om hulp in het huishouden.
- We gaan mensen aanmoedigen om gebruik te maken van hulpmiddelen en zorg in natura. Dit houdt in dat de gemeente bepaalt waar iemand gebruik van kan maken dan wel een beroep op kan doen.
- We verstrekken een scootmobiel alleen in het geval van zeer beperkte mobiliteit.
- We voeren een scootmobielpool in.

Het vergt tijd om alle versoberingskeuzes te implementeren. Daarnaast vereisen bepaalde versoberingskeuzes een initiële investering om op langere termijn tot een financieel duurzame besparing te komen. De hoogte van de benodigde initiële investering is nog niet bekend, omdat nog niet alle gevraagde offertes binnen zijn. Desondanks voeren we in 2024 al een aantal versoberingskeuzes door. We verwachten dat deze keuzes in 2024 leiden tot een besparing van € 21.000. In 2025 verwachten we in dit verband een structureel financieel voordeel van € 194.000 te behalen.

Inspecties kinderopvang

De ervaring leert dat er naast inspecties op periodieke basis, ook inspecties op incidentele basis nodig zijn. We stellen voor om structureel € 20.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van deze incidentele inspecties.

Opvang Ontheemden

De opvang van Oekraïense ontheemden in de Reeuwijkse Poort financieren we vanuit een hiervoor toegekende rijksbijdrage. Op basis van de reeds ontvangen rijksbijdrage, de overschotten (besparingen) en de bestaande reserve, is er voldoende financiële ruimte om de opvang ook de komende jaren te kunnen uitvoeren. Tijdens het werkbezoek van het rijk aan de opvang is mondeling toegezegd dat het rijk financieel zal blijven bijdragen aan de opvang. Enige voorzichtigheid is hier echter geboden. Op basis hiervan zijn de baten en de lasten tot en met 2026 in deze Voorjaarnota verwerkt. In de lasten tot 2026 reserveren we middelen om eventuele kosten in 2027 en 2028 te kunnen dekken.

VOORGESTELDE WIJZIGINGEN

Zeeheldenbuurt

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk werkt aan leefbare en gezonde dorpen. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de Zeeheldenbuurt. In deze buurt vindt een pilot plaats. Samen met diverse samenwerkingspartners én de inwoners werken we aan het welzijn van deze buurt. Die doen we met behulp van een integrale aanpak. Ten behoeve van de uitvoering van deze pilot stellen we in 2024 € 50.000 ter beschikking om een plan van aanpak op te stellen. Op basis van dit plan stellen we in de jaren 2025 en 2026 € 150.000 beschikbaar. Dit geld besteden we vervolgens op basis van een gezamenlijk uitvoeringsprogramma. Andere partijen dragen ook bij.

Regie op maatschappelijk vastgoed

Om de regie op het maatschappelijk vastgoed te verbeteren voeren we een nulmeting uit. Hiervoor stellen we € 70.000 incidenteel beschikbaar in 2024. Na deze nulmeting geven stapsgewijs invulling aan de taakstelling uit het coalitieakkoord om € 500.000 per jaar per 2028 op het maatschappelijk vastgoed te besparen.

Groene Hart-pas

De gemeente Bodegraven-Reeuwijk voert samen met de gemeenten Woerden, Oudewater, Montfoort en de Ronde Venen, de Groene Hart pas in. Deze pas doet dienst als uitvoeringsinstrument voor minimaregelingen. Via de pas kunnen inwoners uit de minimadoelgroep op een laagdrempelige manier (beter) meedoen in de samenleving. De pas komt in de plaats van het huidige ondersteuningsfonds. De pas kan in een later stadium ontwikkeld worden tot een brede pas voor inwoners. Het streven van voornoemde gemeenten is om de pas per 1 januari 2025 in te voeren. Een evaluatie van de invoering volgt in 2026. Daarna volgt de afweging of en in welke vorm we deze pas continueren. De kosten van de invoering van de Groene Hart pas zijn € 47.000 in 2024 en € 375.000 in 2025 en 2026. De dekking komt deels uit de reserves van het ondersteuningsfonds (€ 47.000 in 2024 en € 43.000 in 2025 en 2026). De rest van de dekking komt uit de reserve minimabeleid (€ 125.000 in 2025 en 2026) en de reeds bestaande budgetten voor het minimabeleid.

7. Volksgezondheid en milieu

bedragen x € 1.000

Programma 7. Volksgezondheid en Milieu	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-14.605	-14.218	-13.547	-13.612	-13.612
Totaal van de geraamde baten	13.194	12.824	12.167	12.167	12.167
Geraamd saldo van baten en lasten	-1.411	-1.394	-1.380	-1.445	-1.445
Mutaties in deze voorjaarsnota					
Afval/schoon/grondstoffen	122	122	122	122	122
Soorten management plan; verduurzaming bebouw	-300	-100	-100	-100	-100
Soorten management plan; verduurzaming bebouw	300	100	100	100	100
Wind op land	-75	0	0	0	0
Wind op land	75	0	0	0	0
Nieuw saldo van baten en lasten	-1.289	-1.272	-1.258	-1.323	-1.323

ONVERMIJDELIJK

Afval/schoon/grondstoffen

Binnen het beleidsterrein Afval vallen de kosten structureel € 122.000 lager uit. Dit heeft meerderde oorzaken. Ten eerste was de indexatie van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk hoger dan die van Cyclus. Ten tweede besparen we € 20.000 doordat we lagere vergoedingen uitkeren aan verenigingen voor de inzameling van papier. We verwachten dat de invoering van de Ja-Ja-sticker de hoeveelheid ingezameld papier verder zal doen laten afnemen, waardoor we nog minder geld kwijt zijn aan de inzameling van papier.

Ten derde is er een optimalisatie van het containerareaal doorgevoerd. Hierdoor hoeven we € 220.000 minder te investeren. Dit leidt voor de komende 10 jaar tot lagere kapitaallasten. Door de totale verlaging van de afvalkosten stijgt de kostendekkendheid van de afvalleges van 84% naar 86%.

VOORGESTELDE WIJZIGINGEN

Verduurzaming bebouwde omgeving (Soorten Management plan)

Voor de uitvoering van de verduurzaming van de gebouwde omgeving is de eerste stap het isoleren van woningen. Bij nieuwbouw en (grotere) aanpassingen van woningen moet voldaan worden aan de wet natuurbescherming (Wnb). Om de voortgang van het gemeentelijk isolatieprogramma te waarborgen is een scan van individuele woningen nodig. Het rijk stelt hier in totaal € 40 miljoen voor beschikbaar. Voor de gemeente Bodegraven-Reeuwijk resulteert deze rijksbijdrage in een bedrag van € 170.000. Daarmee is € 170.000 van de benodigde € 300.000 gedekt. De resterende kosten dekken we met behulp van de CDOKE-middelen.

Wind op land

De provincie heeft aangegeven dat zij zoeklocaties 'wind op land' opneemt in het Omgevingsbeleid 2025. De provincie geeft ons als gemeente de kans om voor december 2024 aan te geven welke zoekgebieden wij als gemeente wenselijk vinden. Doen we dit niet, dan wijst de provincie zelf de zoekgebieden aan. Er vindt op dit moment overleg plaats over de wijze waarop de provincie de gemeente kan helpen bij het uitvoeren van de benodigde participatietrajecten. De kosten die we in dit verband maken, dekken we met behulp van de CDOKE-middelen.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

bedragen x € 1.000

Programma 8. Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-8.564	-8.490	-5.865	-5.104	-5.104
Totaal van de geraamde baten	6.818	7.532	3.586	2.626	2.626
Geraamd saldo van baten en lasten	-1.746	-958	-2.279	-2.478	-2.478
Mutaties in deze voorjaarsnota					
Handhaving Kamerbewoning	0	-50	0	0	0
Ambitie woningbouw	0	-175	-175	-175	-175
Nieuw saldo van baten en lasten	-1.746	-1.183	-2.454	-2.653	-2.653

ONVERMIJDELIJK

Handhaving Kamerbewoning

Sinds 1 januari 2024 zijn gemeenten verplicht om een meldpunt te hebben waar mensen klachten over een verhuurder kunnen indienen. Het idee is dat dit meldpunt bijdraagt aan het tegengaan van ongewenste verhuurpraktijken, en woningzoekenden, huurders en arbeidsmigranten te beschermen conform de Wet goed verhuurderschap (Wgv). De wet dwingt gemeenten om naast het inrichten van een meldpunt ook een toezichthouder aan te wijzen en de benodigde handhaving in te richten.

Met ingang van 1 juli 2024 verwachten we ook de inwerkingtreding van de Wet betaalbare huur (Wbh). Deze wet zorgt ervoor dat niet alleen de huurders in de categorie sociale huur, maar ook de huurders in het zogenaamde middensegment, huurprijsbescherming krijgen. Het juridisch instrumentarium waar gemeenten gebruik van kunnen maken in het geval van toezicht en handhaving is voor zowel de Wgv als de Wbh gelijk. Daardoor kunnen we het toezicht op en de handhaving van de naleving van beide wetten bundelen.

De middelen ten behoeve van de handhaving inzake kamerbewoning zijn in 2024 en 2025 op incidentele basis geschrapt. We stellen voor om in 2025 het voorsnog geschrapte bedrag van € 50.000 opnieuw vrij te maken en daarmee het toezicht op en de handhaving van de Wgv en de Wbh structureel te borgen.

VOORGESTELDE WIJZIGINGEN

Ambities woningbouw

We hebben de ambitie de woningbouw in onze gemeente te versnellen naar 250 woningen per jaar. Om deze versnelling te stimuleren worden er diverse maatregelen getroffen. Een van deze maatregelen is een structurele extra investering in ambtelijke capaciteit van 1-2 fte. We begroten hier structureel € 175.000 extra voor vanaf 2025. De dekking vinden wij in de Reservering budget Voorzieningen Woningbouw.

9. Bestuur en ondersteuning

bedragen x € 1.000

Programma 9. Bestuur en ondersteuning	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-4.039	-4.061	-4.058	-4.046	-4.046
Totaal van de geraamde baten	1.075	1.054	1.054	1.054	1.054
Geraamd saldo van baten en lasten	-2.965	-3.008	-3.004	-2.992	-2.992
Mutaties in deze voorjaarsnota					
Verkiezingen	-35	0	0	0	0
Inwonersbijdrage Groene Hart Rekenkamer	-15	-15	-15	-15	-15
Accountantscontrole	0	-50	-50	-50	-50
Klimaatbeheerssysteem/Electra	0	-35	-37	-38	-39
Regio Midden-Holland	-74	-199	-199	-199	-199
Regio Midden-Holland	74	74	74	74	74
Personeelskosten	-250	-250	-250	-250	-250
Nieuw saldo van baten en lasten	-3.265	-3.483	-3.481	-3.470	-3.471

ONVERMIJDELIJK

Verkiezingen

Het bestaande budget is niet toereikend voor de Europese verkiezingen. We verwachten in 2024 een overschrijding van € 35.000.

Inwonersbijdrage Groene Hart Rekenkamer

De gemeenteraad heeft op 30 november 2023 besloten om in te stemmen met de verhoging (per 1 januari 2024) van de inwonersbijdrage aan de Groene Hart Rekenkamer van € 0,60 naar € 1,00. Dit betekent een structurele verhoging van het budget met € 15.000 vanaf 2024.

Klimaatbeheerssysteem/Elektra

In de afgelopen jaren is het gemeentehuis klimaatneutraal gemaakt. Het gebouw heeft toen onder andere een nieuw balansventilatiesysteem gekregen. In 2023 is het onderhoudscontract op dit systeem verlopen. Inmiddels is er sprake van achterstallig onderhoud met als gevolg dat het binnenklimaat, met name in de vergaderkamers, zeer slecht is. Ook kunnen we de temperatuur op dit moment onvoldoende reguleren. Een nieuw contract tegen de oorspronkelijke onderhoudskosten blijkt niet meer mogelijk. Het budget voor het onderhoud van het klimaatbeheerssysteem zal vanaf 2025 daarom structureel met € 35.000 stijgen.

Accountantscontrole

De kosten van de accountantscontrole staan onder druk. De achtergrond hiervan is de hoge inflatie van de afgelopen jaren en de grote toename van zogenaamde SPUK 's (Specifieke Uitkeringen). Met name de SPUK's vergen extra inzet van de accountant. Door deze ontwikkelingen zal het budget ten behoeve van de accountantscontrole structureel met € 50.000 stijgen in en vanaf 2025.

Met betrekking tot de SPUK's wordt in het hoofdlijnenakkoord melding gemaakt van het afschaffen van alle specifieke uitkeringen vanaf 2026 (met uitzondering van de BUIG). Het effect hiervan op de kosten van accountantscontrole zijn nog onduidelijk. Een eventuele daling van de kosten wordt wanneer hier meer bekend over is verwerkt.

Regio Midden-Holland

De regionale opgaven zijn vastgesteld in de Strategische agenda regio Midden-Holland (2019). Op deze thema's kiezen gemeenten voor gezamenlijke voorbereiding van bestuurlijke besluitvorming. De

regio kent verbindende opgaven die om regionale slagkracht vragen. Het lukt de regio nu goed om hierover af te stemmen, maar minder goed om concrete resultaten en effecten voor inwoners te realiseren. Dit wordt ook gezien door de Provincie waarbij zaken te veel op gemeentelijke niveau individueel benaderd worden en niet op de tafel komen van de Provincie.

Op basis van het rapport van Berenschot en de Rijksuniversiteit Groningen 'Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem Regio Midden-Holland' (2023) is besloten tot een verdere intensivering van de samenwerking in de regio om slagkracht hebben voor het behalen van concrete resultaten. Bureau Berenschot heeft recent een voorstel uitgewerkt om de samenwerking verder in te richten. De regionale samenwerking wordt versterkt met 5,5 fte en er wordt toegewerkt naar een regionaal programma bureau. De inzet draagt bij aan de versterking en versterking op minimaal de volgende thema's:

Bereikbaarheid

De opgave voor de mobiliteitsknooppunten en het verstedelijkingbeleid worden nu individueel per gemeente opgepakt zoals de Bodegravenboog, verbreding A20.

Economische vitaliteit

Meer slagkracht voor vestigingsklimaat en samenwerking in strategische visie, bijvoorbeeld bedrijventerreinen.

Groeigebied

De provincie stuurt op grond van provinciaal omgevingsbeleid voor goede afstemming van de regionale samenwerking. Ook deze afstemming vindt plaats op gemeentelijk niveau en mist de slagkracht voor lobby. Bijvoorbeeld bij Rijnhoek II en woningbouw in Bodegraven Noord.

Tevens wordt er ook gekeken naar de versterking welke thema overstijgend zoals het coördineren van de subsidie aanvragen.

Het voorstel is om de capaciteit van de GR te versterken en daartoe de bijdrage per inwoner van € 2,03 in 2024 ter verhogen naar € 5,49 per 1 januari 2025. Het budget voor de GR Regio Midden Holland zal hiermee structureel stijgen met € 125.000 per jaar vanaf 2025.

De verhoging van de kosten, in vergelijking met andere gemeente van dergelijke omvang in andere regio's zijn relatief laag.

VOORGESTELDE WIJZIGINGEN

Personeelskosten

In opdracht van uw raad is het college aan de slag met structuur te brengen in de ambtelijke ondersteuning. Het principe van zelfsturing is hierbij losgelaten en er wordt toegewerkt naar een organisatie waarin onderscheidende teams met separate managementlaag. Deze wijziging wordt nog in 2024 geïmplementeerd. De structuur met een Domeinregisseur die direct verantwoordelijk is voor 80+ medewerkers leidt niet tot de juiste zorg en aandacht voor medewerker noch onvoldoende focus en prioriteiten tot de opgaves die de gemeente heeft. De opdracht van het middenkader is dan ook om hiervoor te zorgen. Het gevolg hiervan is een structurele ophoging van de personeelsbegroting met € 250.000.

Het college heeft daarnaast opdracht gegeven het instrumentarium voor de personeelsmonitor te herzien om grip te houden op de inzet van personeel en in het bijzonder de inhuur en inzet op tijdelijke projecten gefinancierd uit tijdelijke gelden. Deze monitor is in 2024 gereed.

10. Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead

bedragen x € 1.000

Programma 10. Dekkingsmiddelen, onvoorzien en overhead	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal van de geraamde lasten	-16.912	-16.219	-14.691	-14.696	-14.696
Totaal van de geraamde baten	80.126	82.077	81.291	82.561	82.561
Geraamd saldo van baten en lasten	63.213	65.858	66.601	67.865	67.865
Mutaties in deze voorjaarsnota					
Nieuw saldo van baten en lasten	63.213	65.858	66.601	67.865	67.865

Binnen het programma Veiligheid voorzien wij geen wijzigingen van de begroting. Voor nieuwe ontwikkelingen verwijzen we naar DEEL A van deze Voorjaarsnota.

DEEL D ALGEMENE MAATREGELLEN

In dit deel lichten we de algemene maatregelen uit deze voorjaarsnota toe. Door deze maatregelen te nemen is de begroting weer sluitend.

Algemene maatregelen	bedragen x € 1.000				
	2024	2025	2026	2027	2028
Effecten hervormingen Sociaal Domein			200	400	600
Kostendekkendheid naar 100%		1.134	1.134	1.134	1.134
Belastingen: 1% extra		153	153	153	153
Besparing op de lopende begroting		350	350	350	350
Incidentele inzet Saldi-reserve		1.066			
Inzet Reservering budget Voorziening Woningbouw (financiële norm)		914	421	457	457
Inzet overige ruimte (financiële norm)	-1.607	0	-2.155	665	-951
Totaal algemene maatregelen	-1.607	3.617	103	3.159	1.743

Effecten hervormingen Sociaal Domein

Op basis van de hervormingen binnen het sociaal domein, zoals de verbetering van de algehele regie, rekenen we vanaf 2026 een aantal besparingen in. We rekenen op besparingen van € 200.000 in 2026, € 400.000 in 2027 en € 600.000 vanaf 2028.

Kostendekkendheid naar 100%

In overeenstemming met de hierover aangenomen motie van de raad laten we de kostendekkendheid van de leges verder stijgen richting de 100%. De kostendekkendheid van de reinigings- en rioolheffing brengen we helemaal op 100%. De leges liggelden en grafrechten laten we boven de inflatiecorrectie met 5% richting de 100% stijgen. Deze aanpassing resulteert in extra structurele baten van € 1.134.000.

Indexatie leges							bedragen x € 1.000
Heffing	Opbrengst	Kosten	Inflatie	Extra %	Extra opbrengst	Kostendekkendheid	
Reinigingsheffingen	5.597	6.488	2,90%	16,37%	890	100,00%	
Rioolheffing	5.645	5.858	2,90%	3,89%	213	100,00%	
Liggelden/Afmeer	93	157	2,90%	5,00%	5	61,85%	
Grafrechten	525	770	2,90%	5,00%	26	71,47%	
Totaal	11.860	13.273			1.134		

Naast de reguliere inflatiecorrectie is het voorstel om de belastingen met 1% extra te laten stijgen. Deze aanpassing resulteert in extra structurele baten van € 153.000.

Indexatie belastingen						bedragen x € 1.000
Belasting	Opbrengst	Kosten	Inflatie	Extra %	Extra opbrengst	
OZB woningen	8.951	n.v.t.	2,90%	1,00%	87	
OZB niet-woningen	5.430	n.v.t.	2,90%	1,00%	53	
Toeristenbelasting	959	n.v.t.	2,90%	1,00%	9	
Forensenbelasting	390	n.v.t.	2,90%	1,00%	4	
Totaal	15.730				153	

Besparing op de lopende begroting

We willen het financieel herstel binnen de kaders van het coalitieakkoord blijven vormgeven. We stellen daarom voor om naast de verhoging van bovengenoemde lasten, ook een besparing van € 350.000 binnen de lopende begroting te realiseren. De uitwerking van deze besparing volgt in de Begroting 2025-2028.

Incidentele inzet saldi-reserve

In 2025 keert het gemeentefonds eenmalig € 0,9 miljoen minder uit. Deze eenmalige uitname uit het gemeentefonds maakt onderdeel uit van het plan om de opschalingskorting af te schaffen. Omdat het hier gaat om een eenmalige uitname, stellen we een uitname van € 1,1 miljoen uit de saldi-reserve voor. Daarmee kunnen we de eenmalige uitname uit het gemeentefonds opvangen.

Inzet Reservering Budget Voorziening Woningbouw (onderdeel begrotingssaldo)

Zoals toegelicht in DEEL C zetten we de *Reservering Budget Voorziening Woningbouw* in ter dekking van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs en onze woningbouwambities. Hierdoor daalt dit deel van de financiële norm met € 900.000 in 2025, € 400.000 in 2026 en € 450.000 vanaf 2027.

Inzet overige ruimte (onderdeel begrotingssaldo)

Ieder jaar is er (na het verwerken van alle mutaties) sprake van positieve of negatieve begrotingsruimte. Deze ruimte verwerken we in de overige ruimte van de financiële norm, zodat de begroting op nul sluit. Conform deze voorjaarsnota resulteert dit in toevoeging van € 1,6 miljoen in 2024 en € 2,2 miljoen in 2026, een onttrekking van € 0,7 miljoen in 2027 en een toevoeging van € 1,0 miljoen in 2028.

DEEL E   INVESTERINGEN

Investerings

Openstaande kredieten tot en met 2023

In **bijlage 2** geven we inzicht in de openstaande kredieten op detailniveau. Daarbij maken we inzichtelijk welke kredieten we kunnen afsluiten. In onderstaand overzicht geven we een samenvatting van de af te sluiten kredieten.

Omschrijving	Krediet	Geboekt tot en met 2023	Vrije ruimte	Afsluiten
Tractor New Holland model 774533 (2021)	90.000	0	90.000	ja
Dunantlaan + Doornappel	1.938.910	1.743.738	195.172	ja
Mossenbuurt	62.132	4.632	57.500	ja
Speelplaatsen en -tuinen	457.142	348.113	109.029	ja
Vervanging beschoeiingen	503.972	503.331	640	ja
Vervanging bruggen	698.203	716.630	-18.427	deels
Vervanging Openbare Verlichting	381.620	383.472	-1.852	ja
Riolering	456.164	452.692	3.472	ja
Minigemalen	458.662	390.467	68.195	ja
Elzenhof	2.187.523	1.987.648	199.875	ja
Nieuwenbroeksedijk	485.297	565.317	-80.020	ja
Berkenbroek	191.400	194.146	-2.746	ja
Wierickepad	195.446	202.288	-6.842	ja
VRI's	864.672	851.686	12.986	ja

Analyse openstaande kredieten

In totaal staat er van de kredieten tot en met 2023 nog € 23.100.000 open. Dit bedrag bestaat uit de volgende hoofdonderdelen:

Openbare ruimte € 3.050.000

Het bedrag aan openstaande kredieten binnen de openbare ruimte is € 3.050.000. Dit bedrag is een constant bedrag. Het heeft als achtergrond de continue doorloop van de onderliggende projecten.

Vastgoed en Sport € 3.469.000

De openstaande kredieten met betrekking op Vastgoed en Sport bedragen € 3.469.000. Op dit moment zijn we bezig met een uitgebreide inventarisatie. Met een verscherpt inzicht zal later in 2024 meer duidelijk zijn over plannen en budgetten in deze categorie.

Onderwijshuisvesting € 12.862.000

De openstaande kredieten met betrekking tot de onderwijshuisvesting betreffen voornamelijk de nieuwbouw van De Brug en de Da Costa-school. Conform het IHP zal de uitvoering van deze projecten in 2024 starten.

Automatisering, Wagenpark en Griffie € 1.033.000

Het gaat bij dit krediet om een verzameling van onderdelen die gerelateerd zijn aan de interne bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisatie en de gemeenteraad. De openstaande kredieten hebben betrekking op nog uit te voeren aanbestedingen en het uitstel van de vervanging van goederen die langer mee kunnen dan de afschrijvingstermijn.

Centrum en Grondbeleid € 2.718.000

Dit krediet betreft een verzameling van de verschillende ruimtelijk projecten waaronder het centrumplan en de aanleg van fysieke infrastructuur voor woningbouw op het evenemententerrein en onderzoekskosten grondbeleid. Om verschillende redenen zijn deze projecten vertraagd.

Meerjaren investeringsplan

Ten opzichte van het bestaande investeringsschema zoals dat al in de begroting 2024-2027 is voorzien, wordt een beperkt aantal wijzigingen voorgesteld. Zo wordt rekening gehouden met een indexatie van de bestaande investeringen van 2,9%. Uiteindelijk leidt dit tot onderstaande tabel met gevolgen voor het investeringsprogramma.

Omschrijving investering	bedragen x € 1000			
	2025	2026	2027	2028
Indexatie investeringen	189	189	189	189
Effecten IHP-onderwijs	5.233	5.803	0	0
Tractiemiddelen	310	0	0	0
Wegen	0	250	250	250
Totaal	5.732	6.242	439	439

IHP Onderwijs

In april 2024 heeft de gemeenteraad het geactualiseerde IHP Onderwijs vastgesteld. De financiële verwerking van dit besluit vindt plaats in de voorliggende voorjaarsnota.

Tractiemiddelen

Zoals in de voorgestelde wijzigingen duidelijk is gemaakt, breiden we het wagenpark van de gemeente in het komende jaar uit. Het gaat hier om de volgende uitbreiding:

- 1 auto voor toezicht en handhaving;
- 2 wagens met hijskraan;
- 1 tractor.

De achtergrond van deze uitbreiding is gelegen in het feit dat we een aantal uitbestede werkzaamheden weer zelf gaan uitvoeren. Dit heeft een jaarlijkse effect van € 24.000 per 2026.

Wegen

Zoals we in de voorgestelde wijzigingen zichtbaar maken, investeren we vanaf 2026 jaarlijks € 250.000 extra in het onderhoud van wegen. Dit heeft een jaarlijkse effect van € 24.000 per 2027.

DEEL F FINANCIËEL EINDKADER

Begrotingssaldo (inclusief financiële norm)

In onderstaande tabel is het eindkader van deze voorjaarnota opgenomen.

Totaaltabel	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo begroting na bestemming tbv herstelplan	0	0	0	0	0
Doorwerking bestaand beleid	532	-3.179	-967	-1.618	-315
Onvermijdelijk	1.521	98	1.407	-1.278	-1.279
Voorgestelde wijzigingen	-446	-535	-543	-263	-149
Saldo na ontwikkelingen en wijzigingen	1.607	-3.617	-103	-3.159	-1.743
Algemene maatregelen	-1.607	3.617	103	3.159	1.743
Eindsaldo Voorjaarsnota 2024-2028	0	0	0	0	0

Boekjaar 2024: Actualisatie

De prognose voor het eindsaldo van het lopende boekjaar geeft een positief beeld van € 1,6 miljoen. Deze prognose wordt in de begroting verwerkt en het positieve effect aan de overige ruimte van de financiële norm toegevoegd. Dit positieve beeld is het resultaat van een positieve correctie van het gemeentefonds ter hoogte van € 550.000. Daarnaast leidt de opvang van ontheemden tot een positief resultaat van ruim € 3 miljoen. Binnen het sociaal domein zorgt de aanpassing naar een reële kostenraming voor een overschrijding van € 1,7 miljoen. Verder stijgt het budget personeelskosten met € 250.000.

Boekjaren 2025-2028: Meerjarenperspectief

Het huidige meerjarenperspectief geeft een neutraal beeld. In het nu volgende lichten we dit toe:

Doorwerking bestaand beleid

Door de beperkte stijging van de uitkering uit het gemeentefonds laat het onderdeel 'doorwerking bestaand beleid' een negatief beeld zien. Dit komt doordat de stijging van de uitkering vanuit het gemeentefonds niet gelijk oploopt met de indexeringen die wij als gemeente moeten doorvoeren in onze begroting en gemeenschappelijke regelingen.

Onvermijdelijk

De onvermijdelijke ontwikkelingen laten in de eerste jaren een positief beeld zien. Dit komt door de middelen vanuit het rijk voor de opvang van ontheemden. In 2027 en 2028 is het beeld echter negatief. De verwerking van de reële kostenraming in de sociaal domein is hier grotendeels debet aan.

Voorgestelde wijziging

De voorgestelde wijzigingen voor nieuw beleid hebben een relatief constant negatief effect. De keuze voor een pilot in de Zeeheldenbuurt, de ambitie op het gebied van woningbouw en de stijgende personeelskosten hebben in dit verband de meest impact.

Algemene maatregelen

Om het financiële meerjarenbeeld weer sluitend te krijgen, maken wij de volgende keuzes:

- We kiezen voor een eenmalige uitname uit de saldi-reserve in 2025. Dit ter compensatie van de eenmalige uitname uit het gemeentefonds in 2025 door het Rijk;
- We rekenen een financieel effect in van de hervormingen en de toename van regie in het sociaal domein. We rekenen erop dat dit leidt tot een positief effect van € 200.000 in 2026, dat oploopt tot € 600.000 in 2028;
- We kiezen voor een stijging van de kostendekking van de reiniging- en rioolrechten en 1% extra stijging van de belastingen;

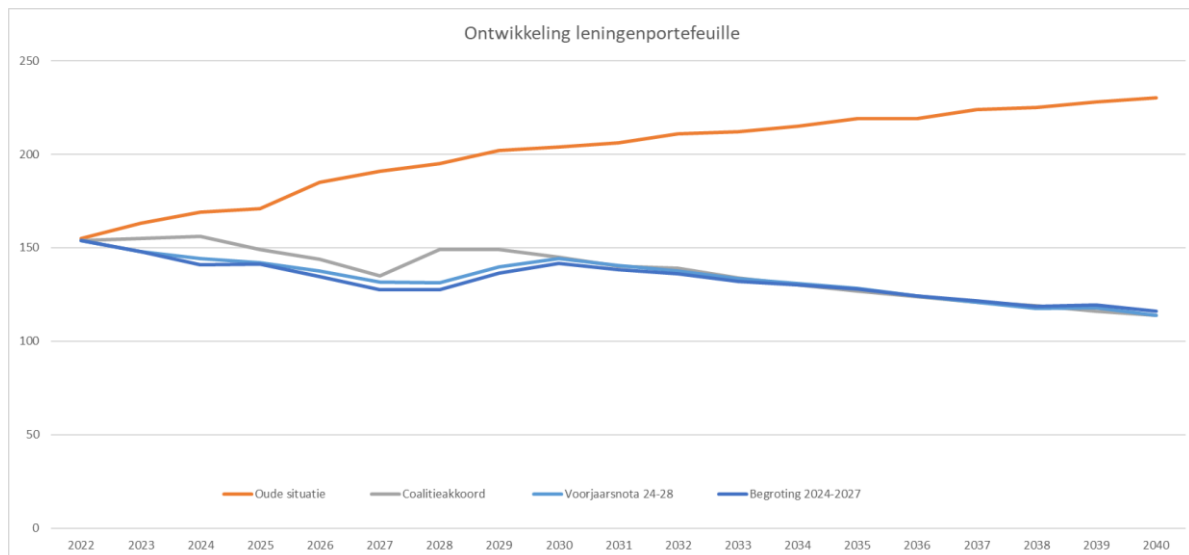
- We zetten de *Reservering Budget Voorzieningen Woningbouw* in voor de aanvullende kosten van het IHP. Ook benutten we deze reservering om versnelling aan te brengen in de realisatie van onze woningbouwambities;
- We kiezen voor het gedeeltelijk aframen van de *Overige ruimte* binnen de financiële norm.

Begtingssaldo inclusief financiële norm na wijzigingen Voorjaarsnota 2024-2028

Financiële norm eindkader	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo zonder bestemming	4.701	5.484	8.705	6.420	6.857
Financiële norm					
Norm coalitieakkoord	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Reservering budget Voorzieningen Woningbouw		-1.586	-2.079	-2.043	-2.043
Overige ruimte	-2.701	-1.898	-4.626	-2.377	-2.814
Totaal Financiële norm	-4.701	-5.484	-8.705	-6.420	-6.857
Saldo begroting na bestemming tbv herstelplan	0	0	0	0	0

Leningenportefeuille en schuldquote

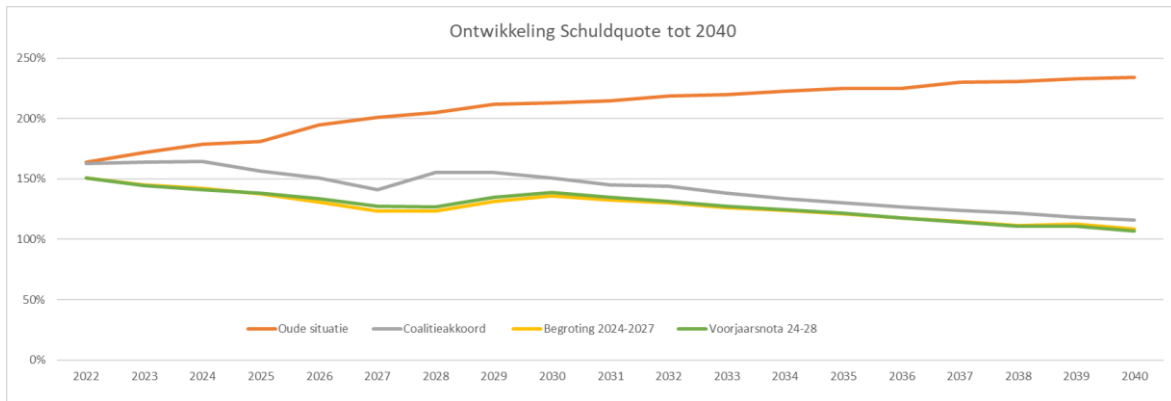
Onderstaande grafiek geeft inzicht in de ontwikkeling van de leningenportefeuille op lange termijn:

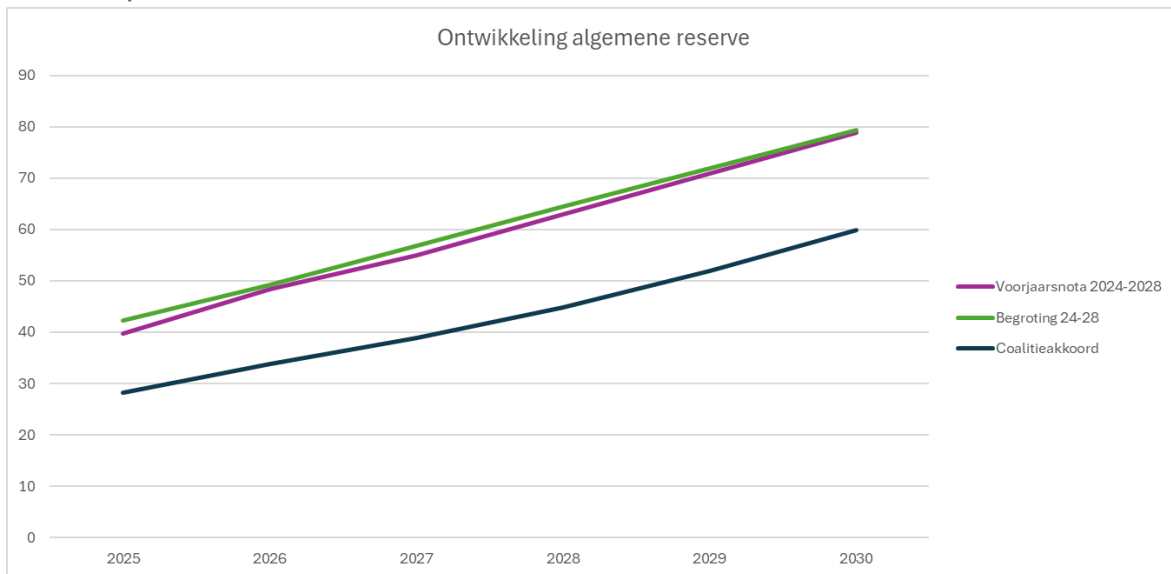
In deze voorjaarsnota ontwikkelt de leningenportefeuille zich gelijk met de verwachting in het coalitieakkoord en de Begroting 2024-2027. Ondanks het tegenvallende kader in het gemeentefonds en de onvermijdelijke ontwikkelingen blijven we op koers in de gestelde doelstellingen richting financieel herstel. Onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkeling van de schuldquote tot en met 2030:

Ontwikkeling Netto Schuldquote	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Oude situatie	181%	195%	201%	205%	212%	213%
Coalitieakkoord	157%	151%	141%	156%	155%	151%
Voorjaarsnota 24-28	138%	133%	128%	127%	135%	139%

Er is een duidelijke daling te zien in de ontwikkeling van de schuldquote tot en met 2028. Conform verwachting stijgt de schuldquote weer in 2029 en 2030 als gevolg van aanvullende investeringen. In 2031 zal de schuldquote weer dalen. Dit verloop is in de grafiek op de volgende pagina terug te zien. Ten opzichte van het coalitieakkoord is de schuldquote bij deze voorjaarsnota iets positiever. Door inflatie is de begrotingsomvang iets toegenomen waardoor de schuldquote iets lager uitvalt bij eenzelfde omvang van de leningenportefeuille.

Reservepositie en weerstandsratio

De onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkeling van de reservepositie en de weerstandsratio van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk na verwerking van de Voorjaarsnota 2024-2028:

Ontwikkeling algemene reserve	bedragen x 1.000.000					
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Voorjaarsnota 2024-2028	40	48	55	63	71	79
Risico's (op basis Begroting 24-27)	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6	6,6
Weerstandsratio	6,0	7,3	8,3	9,5	10,7	11,9

Door de inzet van de financiële norm ten behoeve van het herstelplan daalt de leningenportefeuille gestaag en stijgt de reservepositie van de gemeente sterk de komende jaren. Deze reserve positie is echter een boekhoudkundige reserve en geen geld op de bank. Deze is te vergelijken met een overwaarde op een koophuis. Om deze overwaarde te kunnen uitgeven dient een nieuwe lening aangegaan te worden. Ditzelfde effect doet zich hier ook voor; inzet van reserves zal tot gevolg hebben dat de leningenportefeuille weer zal stijgen.

Op basis van bovenstaande tabel is een weerstandsratio van 2 of meer uitstekend. Door de stijging van de reservepositie stijgt de weerstandsratio van bijna 6 in 2025 tot ruim 11 in 2030 en blijft daarmee uitstekend.